

Beleidsnota
2007 – 2012

**Met onderwijs en opvoeding
naar een lerende samenleving**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	7
Algemeen.....	7
Inleiding, vervolg.....	8
Leeromgevingen.....	8
Studenten	8
Buurtgerichte werking en Brede School.....	8
Diversiteit.....	8
Participatie.....	8
Inleiding, vervolg.....	9
Kinderopvang.....	9
Basisonderwijs.....	9
Secundair onderwijs	9
Inleiding, vervolg.....	10
Beroeps- en technisch onderwijs.....	10
Huis voor onderwijs en opvoeding	10
Strategische doelstellingen van het DOOSG	10
Inleiding, vervolg.....	11
Deze beleidsnota	11
Regierol	12
Regierol	12
Beleidsgroep Onderwijs Gent (BOG)	12
Lokaal overleg voor kinderopvang (LOK).....	12
Werkgroep Onderwijs Gent (WOG).....	12
Projecten flankerend onderwijs	12
Regie, vervolg.....	13
WOCK.....	13
Brugfiguren	13
Regie, vervolg.....	14
Brede school.....	14
Studiebegeleiding	14
Regie, vervolg.....	15
Deeltijds@work.....	15
De Stap.....	15
Leerlingenvervoer	15
Schoolreizen en stadsklassen	15
Regie, vervolg.....	16
Opvoedingsondersteuning.....	16
Samenwerking via centra voor kinderopvang	16
Het Steunpunt Leerrecht / Leerplicht.....	16
Time-out.....	16
Regie, vervolg.....	17
Gents plan voor geletterdheid	17
Lokaal overleg gezondheidsopvoeding	17
Specifieke doelgroepen	17
Regie, vervolg.....	18
Studentenstad	18
Voorschoolse opvang	19
Onderzoek naar uitbreiding van opvangplaatsen.....	19
Tinkelbel	19
Uitbreiding binnen bestaande opvang.....	19
Uitbreiding occasionele en flexibele opvang	19
Omvormen van peutertuinen tot crèches	19
Voorschoolse opvang, vervolg	20
Uitbreiding via laten (ver)bouwen.....	20
Uitbreiding via samenwerking met anderen	20
Voorschoolse opvang, vervolg	21
Ondersteuning zelfstandige opvang-initiatieven.....	21
Werken rond diversiteit.....	21

Buurtgerichte opvang	21
Voorschoolse opvang, vervolg	22
Inclusieve opvang	22
Participatie van kinderen	22
Participatie van ouders	22
Buitenschoolse opvang en internaten	23
Uitbreiding van Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang (IBO)	23
Samenwerking met externe organisaties en gebruik van schoolgebouwen	23
Samenwerking met buurtorganisaties en diensten van de Stad Gent	23
Buitenschoolse opvang en internaten, vervolg.....	24
Opvang tot 12 jaar	24
Extra middelen voor vorming en materiaal.....	24
Inclusieve buitenschoolse opvang.....	24
Vakantieopvang performant aanbod	24
Buitenschoolse opvang en internaten, vervolg.....	25
Vakantieopvang kwalitatief hoogstaand aanbod	25
Internaten.....	25
Professionalisering voorschoolse en buitenschoolse opvang.....	26
Elektronische leeromgeving	26
Mentorenopleiding	26
Eerder verworven competenties (EVC).....	26
Communicatieve en interactieve vaardigheden	26
Basisonderwijs.....	27
Aandacht voor vernieuwing	27
Basisonderwijs, vervolg	28
Zorgverbredend werken	28
Diversiteit	28
Basisonderwijs, vervolg	29
Filosoferen met kinderen	29
Verbondenheid en participatie.....	29
Gelijke kansen	29
Basisonderwijs, vervolg	30
Kleuteronderwijs in de focus.....	30
Techniek vanaf het kleuteronderwijs	30
Kosteloos basisonderwijs	30
Basisonderwijs, vervolg	31
Huiswerkbegeleiding	31
Moedertaal op school	31
Frans in de basisschool.....	31
Basisonderwijs, vervolg	32
Andere leerdomeinen	32
Basisonderwijs, vervolg	33
Professionalisering	33
Secundair onderwijs	34
Inleiding	34
Secundair onderwijs, vervolg.....	35
Een meerjarenplan voor het beroepsonderwijs.....	35
Secundair onderwijs, vervolg.....	36
De algemene doelstellingen van het leerdorp	36
Een filosofie gericht op samenwerking, participatie en co-creatie	36
Secundair onderwijs, vervolg.....	37
Noodzakelijke vernieuwingen in het beroeps- en technisch onderwijs	37
Secundair onderwijs, vervolg.....	38
Nieuwe rollen voor leerkrachten en leerlingen	38
De inrichting van het leerdorp.....	38
Secundair onderwijs, vervolg.....	39
Aandacht voor beroepsopleiding	39
Een stuurgroep voor toekomstgericht beroepsonderwijs	39
Secundair onderwijs, vervolg.....	40
Een brede school met maatwerk voor en samenwerking met allen.....	40
Secundair onderwijs, vervolg.....	41
Samenwerking Hotel- & Bakkerijschool Gent en Hotel Cour Saint-Georges.....	41
Professionalisering	41

Volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs.....	42
Een centrum voor levenslang leren.....	42
Centrum voor volwassenenonderwijs.....	42
Volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs, vervolg.....	43
Basiseducatie.....	43
De drempel naar het deeltijds kunstonderwijs verlagen.....	43
Interne kwaliteitszorg.....	44
ICT-beleid.....	44
Digitale kloof.....	44
ICT-schoolbeleid.....	44
ICT-coördinatoren.....	44
Interne kwaliteitszorg, vervolg.....	45
ICT voor personeel.....	45
ICT voor zelfgestuurde leerprocessen.....	45
Informatie-centrum.....	45
Interne kwaliteitszorg, vervolg.....	46
Kwaliteitsbewaking.....	46
Interne kwaliteitszorg, vervolg.....	47
Leer- en leefklimaat.....	47
Personeel.....	47
Interne kwaliteitszorg, vervolg.....	48
Alle personeelsleden.....	48
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten.....	49
Algemeen.....	49
PBD.....	49
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg.....	50
PBD (vervolg).....	50
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg.....	51
ICLB.....	51
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg.....	52
Natuur- en milieucentrum.....	52
(NMC).....	52
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg.....	53
De Wereld van Kina.....	53
School van toen.....	53
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg.....	54
Dienst Administratie.....	54
Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg.....	55
Facility Management (FM).....	55
Verklarende woordenlijst.....	56
Accent op talent (AoT).....	56
Agora.....	56
Aldi.....	56
ASO.....	56
BMLIK.....	56
BND.....	56
BOG.....	56
Brede School.....	56
Brugfiguren.....	56
BSO.....	56
Buitenschoolse opvang.....	56
CEGO.....	56
CKO.....	56
Verklarende woordenlijst, vervolg.....	57
CLW.....	57
Codi.....	57
Critical friendship.....	57
CTM.....	57
CVO.....	57
Dagverblijf.....	57
DBSO.....	57
DECET.....	57
Dienst Kinderopvang.....	57

Digipolis	57
DKO	57
DOOSG	57
ECCE/AMA	57
Verklarende woordenlijst, vervolg	58
ELO	58
EVC	58
Flankerend onderwijsbeleid	58
Fontys	58
FMK/J	58
FZO-VL	58
Gesco	58
GO!	58
GO! Ouders vzw	58
GOK	58
GOO	58
HGD	58
HGW	58
HIVA	58
IBO	58
Verklarende woordenlijst, vervolg	59
ICLB	59
ICT	59
Inclusie	59
Informatie-verspreiding	59
ING	59
Jong vzw	59
KES	59
K&G	59
Kinder-dagverblijven	59
Kleuter-dagverblijven	59
Kom-Pas	59
KOOGO vzw	59
KSO	59
Verklarende woordenlijst, vervolg	60
Leerdorp	60
LOGO	60
LOK	60
Meisjeshuis	60
MI	60
Millennium-doelstelling 2 van de Verenigde Naties	60
MOS	60
NMC	60
NT2	60
OAP	60
OCMW	60
OSP	60
OVSG	60
PAL	60
Verklarende woordenlijst, vervolg	61
PBD	61
PCVO	61
PPS	61
REG	61
REN	61
SMART	61
SO	61
STAP	61
STOP	61
Taaldorp	61
TDS	61
TKO	61
TSO	61

UZ.....	61
VCOB.....	61
Verklarende woordenlijst, vervolg	62
VCOK.....	62
VDAB.....	62
VELT.....	62
VLOR.....	62
WOCK.....	62
WOG.....	62
ZIKO	62
Zuidpoort vzw	62

Inleiding

Algemeen

Het stedelijk onderwijs speelt al meer dan anderhalve eeuw een belangrijke rol bij de emancipatie en het scheppen van gelijke kansen.

In deze bestuursperiode zal dat zo blijven omdat onderwijs en kinderopvang de kritieke succesfactoren zijn als het gaat om emancipatie en gelijke kansen.

Daarnaast is er ook de regiefunctie van de Stad binnen de beleidsdomeinen onderwijs, kinderopvang, opvoedingsondersteuning en studentenaangelegenheden.

De financiële middelen die vermeld worden in deze beleidsnota zijn in grote lijnen richtinggevend en gelden voor de volledige legislatuur, maar kunnen bij begrotingsbesprekingen nog wijzigen.

Aandachtspunten voor de komende bestuursperiode zijn:

- **Betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief** stedelijk onderwijs (kosteloos basisonderwijs) en kinderopvang voor iedereen. Daarbij staat het behalen van **millenniumdoelstelling 2** van de Verenigde Naties voorop, het bereiken van een universele basiseducatie en ervoor zorgen dat alle jongens en meisjes een volledige basisopleiding krijgen en voltooien.
- **Effectief en efficiënt diversiteitsbeleid** dat de instroom en doorstroom van kansengroepen bevordert en dat binnen een pluralistisch kader.
- **Kwalitatief secundair onderwijs** met aandacht voor pedagogisch comfort en het welbevinden van personeel en leerlingen. Er zal een optimalisatie komen van de huisvesting waarbij gestreefd wordt naar minder vestigingsplaatsen. Via de creatie van een leerdorp met een nieuw didactisch concept zal bovendien bijgedragen worden aan de herwaardering van het technisch en beroepsonderwijs.
- **Levenslang leren** via het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de bestrijding van diverse vormen van ongeletterdheid door het versterken van de basiseducatie.
- **Techniek in het basisonderwijs** om meer te kiezen op basis van talenten.
- Het **dichten van de digitale kloof** door het inschakelen van ICT-middelen bij het leren en onderwijzen.
- Het invoeren in meer instellingen en waar mogelijk verbreden van **inclusieprojecten**. Er zal geanticipeerd worden op het leerzorgkader door een voortraject.
- Het optimaliseren van het aanbod binnen het **buitengewoon onderwijs**.
- Het vergroten van de **innovatiekracht** van de instellingen door het opzetten van proeftuinen en projectinstellingen en het participeren in internationale netwerken.
- **Opvoedingsondersteuning** en het versterken van de link met het gezin via een niet-betuttelende dialoog met de ouders.

Vervolg op volgende pagina

Inleiding, vervolg

Leer-omgevingen

Het stedelijk onderwijs zal aansluiten bij de trend om techniek en ICT nog meer aandacht te geven in het onderwijs. Er zullen extra inspanningen geleverd worden om **krachtige en aantrekkelijke leeromgevingen** te realiseren en om de scholen en campussen verder te optimaliseren.

Studenten

Gent is een studentenstad. We blijven ervoor zorgen dat er aandacht is voor sociale voorzieningen voor de studenten. Via StuGent en de studentenambtenaar wordt het overleg tussen de studenten en de Stad Gent verder geactiveerd.

Het departement zal nog meer samenwerken met anderen, om mee in te staan voor diverse vormen van innovatie en tewerkstelling.

Buurtgerichte werking en Brede School

Gent kiest voor buurtgerichte kinderopvang en buurtscholen die een waaier van mogelijkheden bieden, gaande van de opvang van jonge kinderen over buitenschoolse opvang tot basisonderwijs.

De “brede school” biedt de mogelijkheid om zaken te beleven waar thuis geen tijd of ruimte voor is en om de leefwereld van de kinderen ook in de school een plaats te geven. Kinderopvanginitiatieven en scholen werken daarom samen met diverse buurtorganisaties, opbouwwerkers, culturele en sportieve organisaties en met de buurt in de brede zin van het woord. De scholen zullen ertoe aangemoedigd worden om de ontwikkelingskansen van de kinderen in al hun facetten te stimuleren in een omgeving waar kinderen zich goed voelen.

Diversiteit

Om alle discriminaties tegen te gaan worden zoveel mogelijk maatregelen genomen om jonge kinderen kwalitatief hoogwaardige begeleiding en opvang te bieden. Bijzondere aandacht zal daarom ook uitgaan naar het aantrekken van allochtone begeleiders en leerkrachten en aan vorming rond het werken met diversiteit.

Onderwijskundig zal er veel aandacht uitgaan naar differentiatie op het niveau van de school, de klas en de individuele leerling. Ook zal er al van in de crèche gewerkt worden aan het bevorderen van tolerantie en aan het bestrijden van vooroordelen en discriminatie.

Participatie

We nemen meer initiatieven om de betrokkenheid en participatie van kinderen, ouders en personeel te verhogen.

Vervolg op volgende pagina

Inleiding, vervolg

Kinderopvang

Het bestuur wil de komende jaren verder investeren in het bevorderen van de kwaliteit en toegankelijkheid van kinderopvang: voldoende, kwaliteitsvolle en betaalbare opvang, binnen redelijke afstand en zonder discriminatie.

We werken verder aan de opvolging en bijsturing van het centraal inschrijvingspunt Tinkelbel, het uitbreiden van het aantal opvangplaatsen, het verder uitbouwen van het aantal inclusieve opvangplaatsen en het uitbreiden van het aanbod aan buitenschoolse opvang tot de leeftijd van 12 jaar.

Het breder ingang doen vinden van het diversiteitsdenken via verdere vorming en begeleiding krijgt extra aandacht. We verbeteren de aansluiting en communicatie tussen de voorschoolse opvang, de buitenschoolse opvang en de school.

In het kader van de kwaliteitsverbetering ontwikkelen we een zelfevaluatie-instrument en ondersteunen we de verantwoordelijken om hun kwaliteitshandboek te herwerken.

Basisonderwijs

Het basisonderwijs bouwt verder op de fundamenten uit de jongste jaren en is de hefboom om gelijke kansen te creëren. Daarnaast ondersteunt het bestuur de scholen zodat ze uitgroeien tot aantrekkelijke leer- en werkplekken, zowel binnen het gewoon als binnen het buitengewoon onderwijs.

Het nieuwe decreet over leerzorg zal gevolgen hebben voor de organisatie van zorg en de mate waarin scholen verder werk zullen maken van inclusie.

Door meer samenwerking tussen de verschillende onderwijsniveaus willen we de drempels verlagen. De nieuwe technologische ontwikkelingen mogen geen nieuwe kloof veroorzaken. Er zullen dus inspanningen geleverd worden om alle kinderen te laten genieten van de nieuwe educatieve technologieën.

We leveren inspanningen om de kwaliteit van het talenonderwijs te verhogen.

Secundair onderwijs

Het secundair onderwijs staat opnieuw voor ingrijpende veranderingen. Het staat voor de uitdaging om de kloof tussen onderwijs en maatschappij te dichten. Hiervoor zullen we de opleidingen nog meer moeten afstemmen op de interesses en noden van de jongeren en op het vervolgonderwijs, het bedrijfsleven en het leven in de maatschappij.

Verder proberen we de uitval drastisch te verminderen door aantrekkelijke leerarrangementen en trajecten op maat te ontwikkelen waarbij competenties gericht op burgerschap en vakmanschap hand in hand gaan, dit zowel binnen het gewoon als binnen het buitengewoon secundair onderwijs.

Betere samenwerking tussen de derde graad van het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs kan ervoor zorgen dat er meer en bewuster gekozen zal worden op basis van talenten.

Ook in het secundair onderwijs moet meer aandacht komen voor leerzorg.

Vervolg op volgende pagina

Inleiding, vervolg

Beroeps- en technisch onderwijs

De versterking van het beroeps- (BSO) en technisch onderwijs (TSO) is een absolute prioriteit. Het Departement Onderwijs en Opvoeding Stad Gent (DOOSG) brengt de samenwerking tussen verstrekkers van beroeps- en technisch onderwijs dichter bij elkaar en moedigt samenwerking aan op het vlak van personeel en infrastructuur. Gent sluit zich aan bij het herpositioneren van de beroeps- en technische scholen in een aantal prioritaire studiegebieden (knelpuntberoepen) en zorgt voor een betere doorstroming naar het hoger onderwijs.

Huis voor onderwijs en opvoeding

Het Interstedelijk Centrum voor Leerlingenbegeleiding (ICLB) wordt samen met de Pedagogische Begeleidingsdienst (PBD) een samenwerkend en open huis voor onderwijs en opvoeding. Het gebruik van het informatiecentrum stimuleren we door investeringen die de toegankelijkheid verhogen. Het gebouw positioneren we opener en aantrekkelijker om meer gebruikers aan te trekken. Het wordt een herkenbare ontmoetingsplaats voor de begeleiding en ondersteuning van het stedelijk onderwijs en de kinderopvang. Ook met de aanpalende instellingen werken we intenser samen.

Het huis voor onderwijs en opvoeding zal om de twee jaar een evenement organiseren waarin innovatie in onderwijs en opvoeding voor de kinderen, jongeren, ouders, volwassenen en cursisten, studenten, maar ook voor de medewerkers van het DOOSG in de kijker worden gezet.

Voor de optimalisatie van het gebouw van het Huis van Onderwijs en Opvoeding wordt 1 miljoen euro uitgetrokken.

Strategische doelstellingen van het DOOSG

De uitgangspunten voor deze legislatuur zijn vertaald in de volgende strategische doelstellingen:

- Voldoende kansen bieden op het gebied van opvoeding en onderwijs aan, én adequaat inspelen op de opvang- en leerbehoeften van alle betrokken doelgroepen (kinderopvang, basisonderwijs, secundair onderwijs, volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs).
  - Het departement, de schoolgemeenschappen, de diensten en de instellingen zijn goed presterende en klantgerichte organisaties.
  - De participatie en betrokkenheid van alle actoren in het onderwijs- en opvoedingsproces verhogen en blijvend stimuleren.
  - Een veilige, uitdagende, aangename, didactische en duurzame omgeving uitbouwen en waarborgen.
  - Opvoeding en onderwijs dragen bij tot de realisatie van een emancipatorisch en harmonisch mens- en maatschappijbeeld.
-

Vervolg op volgende pagina

Inleiding, vervolg

Deze beleidsnota

In deze beleidsnota kunt u lezen hoe we de bovenstaande uitgangspunten en doelstellingen in de praktijk (zullen) brengen. We hebben onze uiteenzetting opgedeeld in 9 hoofdstukken:

- Regierol
- Voorschoolse opvang
- Buitenschoolse opvang en internaten
- Professionalisering voorschoolse en buitenschoolse opvang
- Basisonderwijs
- Secundair onderwijs
- Volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs
- Interne kwaliteitszorg
- Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten

Een verklarende woordenlijst vindt u achteraan.

Regierol

Regierol

Het stadsbestuur stimuleert scholen om werk te maken van onderwijsvernieuwing en netoverschrijdende samenwerking. De projecten die nu al goed lopen moeten we voortzetten en verder invoeren. Goede praktijkvoorbeelden moeten breder bekend gemaakt worden.

Het DOOSG bouwt verder een intense samenwerking uit met de verschillende departementen in de Stad. We vertalen het idee van de brede school en het brede netwerk op alle niveaus (tussen de onderwijsniveaus, de onderwijsnetten, de studierichtingen en de departementen).

Beleidsgroep Onderwijs Gent (BOG)

We ondersteunen netoverschrijdende projecten die ertoe bijdragen dat samenwerking tussen de vele Gentse scholen en andere onderwijspartners een begrip wordt. Om die rol nog beter uit te bouwen richten we in 2007 een Beleidsgroep Onderwijs Gent op. Daarin zijn ook het volwassenenonderwijs, de Universiteit en de Hogescholen vertegenwoordigd om mee vorm te geven aan de toekomst van de kennisvallei Gent. Deze adviesraad wordt het officiële overleg- en adviesorgaan voor onderwijs in Gent en voor alle thema's die onderwijs aanbelangen.

Vanzelfsprekend moeten we ook verder werk maken van een nauwe samenwerking met de lokale overlegplatforms van het leerplichtonderwijs.

Lokaal overleg voor kinderopvang (LOK)

De Stad Gent investeert ook meer in de ondersteuning van het lokaal overleg voor kinderopvang. Met de Centra voor Kinderopvang (CKO) wil de Vlaamse overheid initiatieven ondersteunen die de samenwerking bevorderen tussen lokale en regionale voorzieningen voor opvang. Zo kan kinderopvang zich beter afstellen op lokale opvangnoden, kan zowel de economische als de pedagogische als de sociale functie worden gerealiseerd en de toegankelijkheid worden geoptimaliseerd.

Werkgroep Onderwijs Gent (WOG)

De Werkgroep Onderwijs Gent (WOG) en de respectieve welzijnspartners die zij vertegenwoordigt - namelijk AGORA, het Intercultureel Netwerk Gent (ING vzw), Kom-Pas vzw, de Stedelijke Integratiedienst, Jong vzw, de Federatie van Zelforganisaties in Vlaanderen (FZO-VL vzw), de Zuidpoort en ouderverenigingen (ROGO, KOOGO) - zullen betrokken worden bij de uitwerking van diverse thema's rond opvoeding en onderwijs.

Projecten flankerend onderwijs

Om deze projecten te financieren doen we een beroep op projectsubsidies onder meer uit het stedenfonds en het lokaal flankerend onderwijsbeleid. We schenken hierbij bijzonder aandacht aan kinderen en ouders uit de kansengroepen.

Als stadsbestuur bieden we ook logistieke en materiële steun aan interessante initiatieven. De WOG kan in overleg met DOOSG een projectvoorstel indienen met betrekking tot het taalbeleid op scholen.

Een aantal educatieve diensten zijn expliciet opgezet om een aanbod te verstrekken aan alle onderwijsinstellingen in Gent, zoals de kinderboerderij De Campagne, de musea (De Wereld van Kina en de School van Toen), het Natuur- en Milieucentrum De Bourgoyen en het samenwerkingsproject met de dienst Kunsten (Werken aan Onderwijs, Cultuur en Kunst) (WOCK).

Vervolg op volgende pagina

Regie, vervolg

WOCK

WOCK neemt een portaalfunctie op. Het project communiceert gericht over cultuur en kunst in onderwijs en opvang in Gent.

WOCK streeft er vooral naar de kinderen en jongeren in hun schoolse omgeving dichterbij cultuur en kunst te brengen. Door hen met allerlei vormen van cultuurbeleving en creativiteit in contact te brengen wil WOCK de cultuurcompetentie en -participatie stimuleren.

Er kunnen samenwerkingsverbanden tussen culturele actoren, scholen en opvang tot stand gebracht en ondersteund worden. Accenten in deze samenwerkingsverbanden zijn: oog hebben voor culturele diversiteit, werken aan levensbreed leren, bevorderen van sociale cohesie, uitzetten van netwerken en participatie van verschillende doelgroepen.

Belangrijke projecten zijn de bredeschoolondersteuning, buurtgericht werken, kruisingen maken met verschillende doelgroepen en aandacht hebben voor multimediale geletterdheid. Projecten worden zoveel mogelijk gekaderd binnen de veranderende maatschappelijke context.

Brugfiguren

Vanuit het Stedenfonds worden sinds 1997 brugfiguren toegevoegd aan 30 basisscholen uit 4 onderwijsnetten. Deze brugfiguren willen we ook de volgende jaren inzetten in scholen met een aanzienlijke groep ouders en kinderen uit de kansengroepen, met als voornaamste opdracht de drempel in scholen voor ouders te verlagen. We merken een positieve evolutie in het benaderen van ouders en kinderen in kansarmoede, maar er blijft nog veel werk aan de winkel voornamelijk omtrent de visies van schoolteams over onderwijs en kansarmoede. Een specifieke begeleiding van deze directeurs en hun teams zal in de toekomst noodzakelijk zijn vanuit het project brugfiguren.

Om de functie van brugfiguur breder bekend te maken hebben we een beroepsprofiel laten opmaken door het Hoger Instituut voor de Arbeid (Hiva). Hiermee willen we de kans creëren dat het ambt “brugfiguur” structureel een plaats zou krijgen binnen het onderwijs. Dit moet de discussie over de rol van de ouders in het onderwijs helpen voeren.

Vervolg op volgende pagina

Regie, vervolg

Brede school

Aanvullend op het project Brugfiguren zijn we in Gent ook gestart met een viertal “bredeschoolprojecten” (Sint-Amandsberg - Dampoort, Brugse Poort, Sluizeke-Tolhuis-Ham en Nieuw Gent). Waar mogelijk zullen nog dergelijke initiatieven uitgebouwd worden, onder andere als bijdrage tot stadsvernieuwingprojecten. Zo beginnen we in 2008 in Ledeborg gestart met een verkenning voor het opzetten van een bredeschoolproject.

Binnen deze brede scholen gaan organisaties op zoek naar gedeelde doelen en acties voor kinderen en jongeren in een wijk om hun ontwikkelingskansen te verruimen. Een brede school maakt zoveel mogelijk gebruik van diversiteit om de ontwikkelingskansen van kinderen te verrijken en richt zich op een brede waaier aan inzichten, vaardigheden en attitudes. Het netwerk van een brede school is dan ook zo divers mogelijk samengesteld om op alle levensdomeinen van kinderen te kunnen inspelen. Ten slotte is de stem van de kinderen zelf en hun opvoeders in een brede school cruciaal. Kinderen zijn de ultieme vormgevers van hun eigen ontwikkeling.

Het is vanzelfsprekend dat de schoolinfrastructuur optimaal wordt benut om een dergelijke samenwerking mogelijk te maken. In dat kader willen we de versoepeling van het retributiereglement laten onderzoeken om samenwerking in de locaties van de stad te stimuleren. Via een projectfiche zal een interdepartementale stuurgroep op stadsniveau worden opgericht.

Het Deeltijds kunstonderwijs (DKO) wordt opengesteld voor inhoudspecifieke en doelgroepspecifieke vernieuwingen. We willen het DKO ook in het perspectief van de brede school plaatsen. Levenslang en levensbreed leren staan voorop, waarbij accenten als diversiteit in en participatie van verschillende doelgroepen en sociale cohesie binnen kleine maatschappelijke entiteiten centraal staan.

Voor het sportproject (PBD) is een coördinator aangeworven voor het uitbouwen van samenwerkingsverbanden tussen onderwijs en sport. Er zal vooral aandacht besteed worden aan de meerwaarde van sport en bewegen als element in het verhogen van de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Het coachen van leerkrachten, de samenwerking met buurtpartners (in het kader van de Brede School) en de Sportdienst (voor onder andere buurtsport) zijn een paar speerpunten.

Waar dat mogelijk is, zal er interdepartementaal samengewerkt worden om de sportinfrastructuur te optimaliseren en uit te breiden ten voordele van de Gentse burger en sportclubs.

Studie- begeleiding

We organiseren een enquête bij ouders en leerkrachten over huiswerk. De discussie over de doelstellingen van huiswerk voeren we opnieuw met onderwijs en ouders. Diverse initiatieven betrekken we bij het optimaliseren van huiswerkbegeleiding en studietoetsing, evenals de rol hierin van de buitenschoolse opvang.

Vervolg op volgende pagina

Regie, vervolg

Deeltijds @work

Vanuit het flankerend onderwijsbeleid van minister Frank Vandenbroucke worden ook een aantal projecten in Gent voor alle onderwijsnetten gefinancierd. Er is op dat vlak behoefte aan een sterkere netoverschrijdende aanpak. Het project deeltijds@work wil het platform voor alternerend leren (PAL) in Gent ondersteunen. Het PAL, waarin alle onderwijsverstrekkers van de deeltijdse centra, de relevante actoren uit het welzijnsveld en de bedrijven vertegenwoordigd zijn, werkt een plan van aanpak uit om te komen tot een voltijds traject voor elke deeltijds lerende jongere. Voordat we de jongeren begeleiden naar werk, is het belangrijk ze eerst persoonlijke stabiliteit te bezorgen. Onze doelstelling is jongeren leiden naar een duurzame tewerkstelling op de reguliere arbeidsmarkt.

We willen 4 doelstellingen realiseren:

- het nastreven van het 'voltijds engagement'
- het uitbouwen van gedegen voortrajecten en brugprojecten
- netwerking en uitwisseling van expertises
- het afstemmen van het onderwijsaanbod binnen de regio('s).

Dit PAL wil een grondige voorbereiding uitwerken voor de toekomstige Centra voor Leren en Werken (CLW) in Gent, waarin samenwerking tussen onderwijs en de bedrijfswereld centraal staan.

De Stap

De werking van het Studie-Adviespunt (Stap) zetten we verder en we onderzoeken welke alternatieve kanalen we kunnen inschakelen om kansengroepen beter te informeren over studie- en vormingsmogelijkheden en studietoelagen.

Leerlingen- vervoer

Als Stad Gent maken we actief werk van het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar en Privé-vervoer) om de stadmobiliteit in alle scholen te optimaliseren. De pasjes van De Lijn, carpooling en fietspooling zijn enkele concrete acties om het gebruik van de eigen wagen voor leerlingenvervoer af te remmen en de verkeersveiligheid te verhogen.

We onderzoeken of we het leerlingenvervoer van het buitengewoon onderwijs netoverstijgend kunnen optimaliseren.

We maken in de toekomst verder van de professionalisering van busbegeleiders in het buitengewoon onderwijs in hun pedagogische omgang met leerlingen.

Schoolreizen en stadsklassen

Het DOOSG speelt een actieve rol bij de realisatie van schoolreizen en stadsklassen in Gent. We werken intens samen met andere departementen om de troeven van de stad optimaal te benutten (o.a. Water in Gent, de stad als multiculturele smeltkroes, economische hefboom, ruimtelijke ordening, het gebruik van nieuwe technologieën, enzovoort).

We onderzoeken hoe we, rekening houdend met de door de minister vastgelegde maximumfactuur (in het basisonderwijs), betaalbare meerdaagse schoolreizen kunnen blijven organiseren voor ieder kind.

Ook voor het secundair onderwijs is de financiële draagkracht van de ouders hierbij een blijvend aandachtspunt.

Vervolg op volgende pagina

Regie, vervolg

Opvoedingsondersteuning

Opvoedingsondersteuning is op een intentionele wijze steun bieden aan ouders (ouderfiguren) bij hun opdracht en taak als opvoeder.

Het oprichten van een opvoedingswinkel in Gent staat op stapel, gesubsidieerd door Kind en Gezin (K&G), erkend door het Lokaal Sociaal Beleid en onder de bevoegdheid van de schepen. We organiseren een Gents Overleg Opvoedingsondersteuning om de vragen van ouders over opvoeding via verschillende kanalen en methodieken te behandelen. Opvoedingsvragen stellen we ook via een website van ouders aan ouders.

We zetten de sterke preventieve kracht van opvoedingsondersteuning in via de verschillende organisaties en partners in het ruime welzijnsveld, onderwijs en kinderopvang. We zetten laagdrempelige ouderontmoetingsplaatsen op in de Gentse wijken waar ouders elkaar ontmoeten en ondersteunen.

Schoolachterstand heeft dikwijls te maken met taalachterstand, maar evenzeer met sociocultureel minder gunstige omstandigheden.

We brengen de partners / organisaties die een brug bouwen tussen onderwijs en gezin (opvoedingsondersteuning) samen om een gezamenlijk beleid uit te stippelen. Samen proberen we onderwijs en leren een belangrijke plaats te geven in het gezin. De organisaties die ons hierbij helpen worden actief door de stad gesteund. We streven ernaar om deze verenigingen te erkennen en een aansluitend subsidiereglement op te stellen.

Samenwerking via centra voor kinderopvang

Met de Centra voor Kinderopvang (CKO) wil de Vlaamse overheid initiatieven ondersteunen die de samenwerking bevorderen tussen lokale en regionale voorzieningen voor opvang. Zo kan kinderopvang zich beter afstellen op lokale opvangnaden en kan zowel de economische als de pedagogische als de sociale functie worden gerealiseerd en de toegankelijkheid worden geoptimaliseerd. Het bestuur maakt gebruik van de mogelijkheid om via een CKO-proefproject extra ondersteuning en middelen te krijgen van Kind & Gezin. Binnen Regio West werd al een aanvraag voor CKO ingediend en is de ontwikkeling van een lokaal sociaalpedagogisch opvangproject gestart. Na evaluatie kan dit model staan voor de andere regio's.

Het Steunpunt Leerrecht / Leerplicht

We zien spijbelen als een symptoom van een dieperliggend probleem. Daarom richten we een steunpunt op in Gent rond leerrecht- en leerplichtbegeleiding met alle relevante partners. Vanuit dit platform stippelen we trajecten op maat uit om jongeren terug te motiveren en totale schooluitval te vermijden. Tegen het spijbelen stimuleren we een positieve oplossing. We kiezen niet uitsluitend voor sanctioneren.

We maken ook werk van een verhoogde deelname van kleuters in het basisonderwijs. De toeleiding naar de kleuterschool en de communicatie hierover optimaliseren we.

Time-out

In het kader van flankerend onderwijsbeleid krijgen Albezoon en De Werf samen een toelage van 100 000 euro voor de uitvoering van time-outprojecten voor het secundair onderwijs.

Vervolg op volgende pagina

Regie, vervolg

Gents plan voor geletterdheid

In de huidige samenleving is permanent leren een must. Toch merken we dat de kloof tussen de geletterden en de ongeletterden groter wordt.

Om de participatie aan onderwijs, vorming en opleiding van de Gentenaars te verhogen, met vooral aandacht voor die groepen die er het minst spontaan aan deelnemen, zal een onderzoek naar deze problematiek worden verricht en een plan opgesteld.

Mensen met een laag niveau van geletterdheid nemen in het algemeen minder deel aan alle vormen van gemeenschapsactiviteiten en aan levenslang leren. Er moet dan ook voorrang worden gegeven aan acties die gericht zijn op de verhoging van het niveau van geletterdheid van de Gentenaars en het stimuleren van hun participatie aan onderwijs, vorming en opleiding.

Om de geletterdheid te bevorderen is het noodzakelijk om het educatieve aanbod in ruime zin kenbaar te maken via een passende mix aan communicatiemediën.

Om laaggeschooldheid te voorkomen zal het gezinsleren (samen schoollopen) gestimuleerd worden. Basiseducatie zal samen met andere actoren (onder andere stedelijke diensten en vrijwilligerswerk) een methodiek uitwerken met speciale aandacht voor mensen uit de kansengroepen en mensen van allochtone afkomst.

Er wordt een coördinator aangesteld om alle initiatieven te bundelen.

Lokaal overleg gezondheidsopvoeding

Het lokaal overleg gezondheidsopvoeding (LOGO) heeft als opdracht het lokaal realiseren van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen door het uitwerken en ondersteunen van acties rond gezondheid.

Ook in de toekomst willen we in Gent een voortrekkersrol spelen op het vlak van gezondheidsopvoeding en - promotie. LOGO bewees in het verleden - denk maar aan Klasbak, Luis ze er in, Plassen met Klasse en Gent Geniet Gezond - dat het voor onderwijs een onmisbare partner was.

Een samenwerkingsconvenant zal de binding tussen LOGO en het DOOSG structureel verankeren. Samen werken we lopende initiatieven verder uit en gaan we op zoek naar nieuwe thema's. Concreet denken we hierbij onder andere aan verstandig omgaan met de gsm en het aanleren van basisvaardigheden ter voorkoming van psychische problemen op school.

Specifieke doelgroepen

Sommige specifieke doelgroepen in Gent hebben nood aan een specifieke ondersteuning. Oud- en nieuwkomers, mensen zonder papieren, allochtonen van 2de en 3de generatie en kinderen in precaire leefomstandigheden krijgen aangepaste opvang in het onderwijs.

We willen zeker samenwerken met en ons laten adviseren door die organisaties waarin deze specifieke doelgroepen zich vertegenwoordigen via hun vereniging. We zoeken naar alternatieve informatie- en communicatiekanalen voor deze doelgroepen (moskeeverenigingen, zelforganisaties, ...).

Vervolg op volgende pagina

Regie, vervolg

Studentenstad

De verschillende onderwijsinstellingen en hun studentenpopulaties maken deel uit van de Gentse samenleving. Gent is immers de Vlaamse studentenstad bij uitstek. De verwevenheid tussen de Gentenaars en haar de studenten biedt heel wat kansen aan onze stad. Dat maakt een kwalitatief hoogstaand studentenbeleid noodzakelijk dat gebaseerd is op samenwerking noodzakelijk.

De Stad Gent moet zorg dragen voor haar studenten door ze bij te staan bij de ontplooiing van hun talenten. Om dit te realiseren moet de Stad haar regisseursrol ten volle uitoefenen. Zij wil/moet dus een coördinerende, bemiddelende en sturende rol spelen tussen de verschillende onderwijsinstellingen, de studentenpopulatie en de verschillende departementen in onze stad. Het is hierbij van belang dat we alle actoren als gelijkwaardige partners laten participeren.

Gent, studentenstad, biedt heel wat kansen. De Stad Gent is ervan overtuigd dat de aanwezigheid van studenten in de directe omgeving van de Gentenaars een meerwaarde biedt. Die willen we tot stand laten komen door studenten en Gentenaars op wijkniveau in een open geest met elkaar in dialoog te laten treden. Deze dialoog moet leiden tot een samenleving waar iedereen elkaar respecteert. In samenwerking met de Dienst Lokale Preventie en Veiligheid wordt een studentenproject opgezet om overlast in de stad te beperken.

De uitwisseling van ideeën tussen studenten, onderwijsinstellingen, beleidsmensen en Gentenaars houdt een belangrijke culturele troef in voor onze stad. Daarnaast biedt de wetenschappelijke meerwaarde van onze onderwijsinstellingen een enorme economische impuls voor de Gentse regio. Het bestuur wil allerlei economische activiteiten (vb. spin-offs), die voortvloeien uit onze onderwijsinstellingen, promoten. Het economisch potentieel dat hieruit voortvloeit, moet ten goede komen van de studenten én de Gentenaars.

Het DOOSG heeft speciale aandacht voor de doorstroming van kansengroepen naar het hoger onderwijs.

De Stad Gent wil het aanspreekpunt bij uitstek zijn voor alle actoren. Dit kan dankzij de studentenambtenaar. Zij leidt alle dossiers die met Gent en de studenten te maken hebben in goede banen. In samenwerking met andere stadsdiensten stimuleert zij nieuwe initiatieven en speelt zij een bemiddelende rol.

Voorschoolse opvang

Onderzoek naar uitbreiding van opvangplaatsen

Gezien het grote tekort aan opvangplaatsen in Gent (600) voor kinderen tussen 0 en 3 jaar, onderzoeken we jaarlijks welke wijken prioritair in aanmerking komen voor nieuwe opvangplaatsen. De uitbreiding van de opvang zorgt ook voor de creatie van meer dan 60 nieuwe jobs in de kinderopvang.

Voor de uitbreiding (via zelf-bouwen, laten (ver)bouwen en samenwerking met andere aanbieders) een budget van meer dan 9 miljoen euro vastgelegd.

Tinkelbel

Tinkelbel is de naam voor het centrale inschrijfpunt in Gent. Dit inschrijfpunt is uniek in Vlaanderen. Het zorgt ervoor dat de noden voor kinderopvang geregistreerd worden en dat er een evenredige kans op opvangplaats aanwezig is voor alle kinderen van Gent. De instellingen werken met quota die een weerspiegeling zijn van de bewoners van de buurt waarin de crèche zich bevindt. De bedoeling is om in de komende jaren ook zo veel mogelijk Gentse instellingen te betrekken die niet onder de Stad Gent vallen zodanig dat kinderopvang mogelijk wordt voor heel wat inwoners. Inschrijven via Tinkelbel breiden we dan ook uit naar niet-stedelijke initiatieven.

Uitbreiding binnen bestaande opvang

Als aanbieder van kinderopvang zet het bestuur alle beschikbare middelen in om het eigen opvangaanbod te vergroten. We brengen de beschikbare vrije ruimten binnen opvanginitiatieven of basisscholen van de Stad Gent in kaart.

We onderzoeken hoe we deze ruimten maximaal kunnen benutten voor groepsopvang, rekening houdend met de plaatselijke behoeften. Zo werden al extra opvangplaatsen gecreëerd in crèche Nieuwland en peutertuin De Boekenmolen in Zwijnaarde. Er komen in de nabije toekomst ook extra opvangplaatsen in:

- Peutertuin 't Klimopje (J. de Saint Genoisstraat Gentbrugge) + 7 plaatsen
  - Crèche De Dolfijntjes (E. Moysonlaan Gent) + 7 plaatsen
  - Crèche De Rakkertjes (Goedendagstraat Gent) + 14 plaatsen
  - Crèche 't Kevertje (A. Joosstraat Gent, door omvorming kleuterschool naar crèche) + 28 plaatsen
  - Crèche De Petteflet (Jubileumlaan Gent door uitbreiding van kleuterdagverblijf De Bollekens) + 21 plaatsen
-

Uitbreiding occasionele en flexibele opvang

We evalueren grondig het aanbod van occasionele en flexibele opvangplaatsen en passen het aan waar nodig. Op het vlak van occasionele plaatsen, voor werkzoekende ouders in opleiding, voor sollicitatie en voor anderstalige nieuwkomers in opleiding, is het huidige aantal voorbehouden plaatsen van 1 per leefgroep wellicht ontoereikend. Het uitbreiden van het aantal occasionele opvangplaatsen zowel binnen de bestaande opvanginitiatieven als in de eraan verbonden initiatieven lijkt dan ook aangewezen. De ondersteuning vanuit K&G in het kader van proefprojecten flexibele en occasionele opvang wordt benut. In functie van de werknemers van het Universitair Ziekenhuis (UZ) en van de ouders die les volgen/geven in het volwassenenonderwijs, wordt de laatavondopvang verschoven naar de Knuffelboom XL (Arduinstraat Gent).

Omvormen van peutertuinen tot crèches

Het omvormen van peutertuinen naar crèches (zoals Ter Leie) zetten we verder zodat ook kinderen jonger dan 18 maand er kunnen worden opgevangen. Begeleiders en verantwoordelijken ondersteunen we bij deze omschakeling, zowel rond de ontwikkeling van jonge kinderen als rond het managen van een verticale leefgroep.

Vervolg op volgende pagina

Voorschoolse opvang, vervolg

Uitbreiding via zelf bouwen

De bouw van nieuwe crèches is een van de maatregelen om het tekort aan opvangplaatsen aan te pakken. Zo biedt de nagelnieuwe crèche De Palmboom extra opvang voor 42 kinderen. Ook een nieuwbouw op de terreinen van basisschool 't Groen Drieske (Voordries Gentbrugge) zal naast opvang voor kleuters ook opvang bieden aan 28 kinderen in de crèche.

Uitbreiding via laten (ver)bouwen

De samenwerking met derden, die voor het bestuur crèches bouwen, biedt extra mogelijkheden voor het maken van bijkomende opvangplaatsen. Zo zal cvba De Goede Werkmanswoning een crèche met 28 plaatsen bouwen aan het Luizengevecht. Aan de Blaisantvest komt er een crèche voor 28 kinderen tot stand in samenwerking met de cvba huisvesting Scheldevallei. Deze samenwerking met sociale huisvestingsmaatschappijen biedt wellicht ook nieuwe mogelijkheden om ouders nauwer te betrekken in de dagelijkse werking en het beleid van de opvang.

Er wordt een samenwerking opgezet met het Stadsontwikkelingsbedrijf Gent (AG SOB Gent) voor de realisatie van een crèche ('t Stationneke, Forelstraat Gent – 28 plaatsen) binnen het project Malmar.

Uitbreiding via samenwerking met anderen

Het bestuur gaat actief op zoek naar andere aanbieders van kinderopvang om via samenwerking het opvangaanbod uit te breiden met kwalitatief hoogstaande, duurzame en toegankelijke opvangplaatsen. De huidige contacten en overleg met de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), de Ugent, het Gemeenschapsonderwijs Mariakerke (De Twijgjes) en de parochie Heilig-Kruis (Westveld St.-Amandsberg) tonen de nood en belangstelling aan van diverse aanbieders van kinderopvang. Deze zullen leiden tot verschillende concrete realisaties (minimaal 100 extra plaatsen).

De huidige samenwerking met het UZ, met als resultaat de opening van een nieuw kinderdagverblijf voor 91 kinderen Knuffelboom XL, toont aan dat de verschillen in "cultuur", visie en doelgroepen een belangrijke rol spelen in de samenwerking. Naast oog en respect voor deze verschillen dient ook aandacht te worden besteed aan de gemeenschappelijke pedagogische kwaliteit en visie zodat de samenwerking voor beide partners vruchtbaar is. We denken hierbij ondermeer aan een goede afstemming van het inschrijvingsbeleid, van het diversiteitsbeleid en het pedagogisch beleid.

Een pendelcrèche in/of in de omgeving van het St.-Pietersstation kan een antwoord bieden aan de opvangvraag van pendelende ouders. Ze sluit tevens naadloos aan bij het beleidsplan van K&G waarin uitbreiding van kinderopvangplaatsen voor Buurt- en Nabijheid diensten (BND) opgenomen is. De al verworven expertise van BND 't Kriebelhuis (Peerstraat Gent) kan hier worden geïmplementeerd.

Vervolg op volgende pagina

Voorschoolse opvang, vervolg

Ondersteuning zelfstandige opvang-initiatieven

De stad Gent ziet in zelfstandige opvanginitiatieven bondgenoten om het tekort aan opvangplaatsen weg te werken. In het kader van de toegankelijkheid, duurzaamheid en kwaliteit wil het bestuur de zelfstandige opvanginitiatieven extra ondersteuning bieden. Een nieuw op te richten “cel Ondersteuning Zelfstandige Kinderopvang“ kan met een starterspakket en starterspremie mensen bijstaan bij het realiseren van extra opvangplaatsen. Daarnaast bieden we ook financiële ondersteuning aan blijvers die opnieuw willen investeren. Ook op het vlak van kwaliteit kunnen ondersteunende initiatieven een belangrijke meerwaarde bieden. Uitwisseling en vorming zorgen voor kwaliteitsverbetering en doorbreken bovendien het isolement van deze initiatieven.

Werken rond diversiteit

Het bestrijden van discriminatie op basis van kleur, geslacht, taal, godsdienst, politiek, nationaliteit, etnische of sociale achtergrond, handicap of andere gronden vormt ook in kinderopvang een basishouding. Als lid van het Diversity in Early Childhood Education and Training (DECET) wil de kinderopvang van de Stad Gent de kennis, vaardigheden en attitudes bij de medewerkers versterken om steeds op een positieve wijze om te gaan met diversiteit. De DECET-principes zullen ook in de toekomst een rode draad vormen bij de vormingen, collegagroepen en begeleidingen op de werkvloer.

Buurtgerichte opvang

Ook de buurtgerichte opvang of de BND's voor kinderopvang situeren zich binnen het kader van werken rond diversiteit en willen de sterke ondervetegenwoordiging van kansengroepen in kinderopvang bestrijden. Hun doel is: een kwalitatief hoogstaande kinderopvang en een succesvolle tewerkstelling. Hierbij staat laagdrempeligheid, respect voor diversiteit, lokale inbedding en participatie van de kansengroepen voorop. Met de verdere uitbouw van buurtgerichte kinderopvanginitiatieven, ondermeer in de nieuwe crèche “De Palmboom” investeert het bestuur verder in het sociaal beleid en de sociale functie van kinderopvang.

De expertise in het werken met en voor kansengroepen die werd ontwikkeld in de buurtgerichte kinderopvang (zowel op het vlak van inschrijvingsbeleid, kindbeleid, ouderbeleid, buurtbeleid en het personeelsbeleid), wordt verder geïmplementeerd binnen alle opvanginitiatieven van de dienst Kinderopvang van de Stad Gent. Als partner in het Ecce-Ama project, dat zich richt op gelijke kansen binnen de kinderopvang, wordt deze expertise door ons gebruikt bij het uitwerken van een kwaliteitskader en een inspirerende handleiding voor alle Vlaamse kinderopvanginitiatieven.

Vervolg op volgende pagina

Voorschoolse opvang, vervolg

Inclusieve opvang

Inclusieve opvang situeert zich binnen het breder kader van werken rond diversiteit en vertrekt van het onvoorwaardelijk recht om erbij te horen, ongeacht tekorten of mogelijkheden. De DECET-principes vormen ook in inclusieve opvang een belangrijke leidraad voor de werking.

De kinderopvanginitiatieven van de Stad Gent staan dan ook open voor kinderen met specifieke zorgbehoeften zodat ouders, in dialoog met deskundigen die hun kind begeleiden, een keuze kunnen maken tussen gespecialiseerde of gemengde (reguliere) opvang.

Twee zogenaamde “inclusieve” kinderdagverblijven besteden extra aandacht en zorg aan de opvang van kinderen met specifieke zorgbehoeften: er worden plaatsen voorbehouden, de begeleiders volgen een aangepast vormingsaanbod en de teams krijgen extra begeleiding. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het positief omgaan met verschillen tussen kinderen, de dialoog en samenwerking met ouders en, op vraag of met toestemming van de ouders, ook met externe deskundigen.

De expertise uit deze kinderdagverblijven, wordt via coaching en begeleiding geïmplementeerd in alle kinderdagverblijven waar zich een kind met extra zorgbehoefte aanmeldt.

Participatie van kinderen

Het versterken van de participatie van de kinderen, ook in de voorschoolse opvang, vormt de volgende jaren de focus van het kindbeleid.

Inspiratie hierbij wordt gezocht bij enkele vernieuwende pedagogen als zoals, Mallaguzzi, Freinet, Pikler en Korzack. Bovendien biedt dit aanknopingspunten voor een doorgaande lijn met een aanpalende basisschool die ook bij deze pedagogen inspiratie zoekt.

Het ondersteunen van de verantwoordelijken bij het werken met het zelfevaluatie-instrument voor kinderopvang (ZIKO) zorgt ervoor dat de observaties van het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen aanleiding geven tot acties om de kwaliteit te bewaken en te consolideren.

Participatie van ouders

Het versterken van de participatie van de ouders, met bijzondere aandacht voor ouders uit de kansengroepen, vormt een belangrijk aandachtspunt. Binnen de collegagroepen Verantwoordelijken Buurtgerichte Kinderopvang, en Werkgroep Ouderparticipatie werken we concrete acties uit.

De deelname aan het platform opvoedingsondersteuning Gent-West en het oprichten van een werkgroep rond opvoedingsondersteuning met externe specialisten dient ervoor te zorgen dat we mee vorm kunnen geven aan de visie en concretisering van dit belangrijk thema binnen de kinderopvang.

Buitenschoolse opvang en internaten

Uitbreiding van Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang (IBO)

De verdere uitbouw van Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang (IBO) speelt in op de groeiende vraag naar buitenschoolse opvang.

Zowel het netoverschrijdend en buurtgericht karakter van deze initiatieven als de leeftijd tot 12 jaar zijn hierbij belangrijke troeven.

Het bestaande initiatief Jojo (Kammerstraat Gent) krijgt navolging in basisschool De Triangel (Kartuizerlaan Gent). Ook in de wijk Rabot (basisschool Mandala) werden hiervoor al eerste contacten gelegd.

Verantwoordelijken en begeleiders zullen ondersteund worden bij de kwalitatieve uitbouw van deze initiatieven in kansenvijken.

Voor verdere uitbreiding is voornamelijk de subsidiëring van de Vlaamse overheid en de bereidheid tot samenwerking en investering van de andere onderwijsnetten van doorslaggevend belang.

Samenwerking met externe organisaties en gebruik van school- gebouwen

Diverse private initiatieven en actoren met een activiteitenaanbod voor kinderen bereiken door hun kostprijs zelden kinderen uit de kansengroepen. In ruil voor het beschikbaar stellen van leegstaande schoolgebouwen of kleuterdagverblijven tijdens vakantieperiodes of op woensdagnamiddag stellen deze initiatieven hun activiteitenaanbod open voor de kinderen van de buitenschoolse opvang. Een mooi voorbeeld hiervan is de intense samenwerking met het buurtinitiatief 't Papegaaiken.

Ook met basketbalclub Jeugd Gentson en de Circusplaneet is er een samenwerking waarbij die organisaties activiteiten aanbieden voor kinderen in ruil voor locaties. Het bestuur streeft naar een uitbreiding van dergelijke samenwerkingsverbanden. Momenteel wordt gewerkt aan een samenwerking met de Kopergieterij in de buurt Rabot (basisschool Mandala).

Samenwerking met buurt- organisaties en diensten van de Stad Gent

De buitenschoolse opvang dient meer te evolueren naar een samenwerking met buurtorganisaties zodat optimaal gebruik gemaakt wordt van de bestaande accommodaties en het activiteitenaanbod. Vanuit diverse projecten als brede school, BND's en buurtgerichte buitenschoolse opvang wordt gezocht naar een betere samenwerking met en een betere afstelling en toegankelijkheid van de vele initiatieven in een buurt.

Oplossingen worden gezocht voor financiële drempels en begeleiding bij verplaatsingen van kinderen.

We gaan nauwer samenwerken met de Sportdienst, de Jeugddienst en het Departement Cultuur van de Stad Gent, zodat we ook hun expertise en aanbod kunnen benutten. We zorgen samen met hen voor een gemeenschappelijke brochure waarin alle vakantieopvang en -activiteiten binnen de Stad Gent samengebundeld worden om zo de burger op een eenduidige manier te informeren.

We bouwen binnen de buitenschoolse opvang de kwaliteit van de "nestfunctie" en "webfunctie" verder uit, zodat de kinderen zich in hun vrije tijd optimaal kunnen ontplooiën.

Vervolg op volgende pagina

Buitenschoolse opvang en internaten, vervolg

Opvang tot 12 jaar

De huidige opvang van de kinderen vanaf 6 jaar tijdens het schooljaar wordt geleidelijk aan overgenomen door de Dienst Kinderopvang.

Het optrekken van het aanbod tot de leeftijd van 12 jaar in de buitenschoolse opvang zal verder gefaseerd gebeuren, waar mogelijk samen met andere partners.

Na een eerste proefperiode in een tweetal stedelijke dagverblijven per regio wordt de al verworven expertise verder ontwikkeld binnen deze dagverblijven. Zo kunnen ze uitgroeien tot meer “gespecialiseerde” opvanginitiatieven met een extra aanbod tijdens vakantieperiodes voor kinderen tot 12 jaar.

Extra middelen voor vorming en materiaal

Veel begeleiders uit de buitenschoolse opvang zijn niet meteen vertrouwd met het werken met kinderen boven 6 jaar. Noch in de opleiding, noch in hun praktijk zijn ze op deze leeftijdsgroep goed voorbereid.

Rond deze leeftijdsgroep zorgen we voor extra vorming op het vlak van communicatie en interactie, spel- en activiteitsaanbod, leefwereld van tieners, huiswerkbegeleiding en inrichting (vb. pedagogische conferenties, Sprokkeldag, collegagroepen, ...).

Door de buitenschoolse opvang meer open te stellen als stageplaatsen voor diverse opleidingen zoals sociocultureel werk, leefgroepwerk, jeugd- en gehandicaptenzorg komen begeleiders in contact met nieuwe inzichten, ideeën en praktijken. Contacten met diverse scholen worden gelegd of geoptimaliseerd.

In nauwe samenwerking met begeleiders en verantwoordelijken maken we speelkoffers met aangepaste spelmaterialen voor de kinderen vanaf 6 jaar van de dagverblijven.

Inclusieve buitenschoolse opvang

De inclusieve buitenschoolse opvang vormt een doorgaande lijn met de inclusieve voorschoolse kinderopvang. Er wordt dan ook maximaal gebruik gemaakt van de al verworven expertise en ervaringen in het positief omgaan met verschillen tussen kinderen, de samenwerking met ouders en soms ook met externe deskundigen.

De samenwerking met de aanpalende school vormt hier een extra aandachtspunt. Er wordt dan ook in een eerste fase gewerkt met buitenschoolse opvanginitiatieven die palen aan basisscholen en die instapten in het inclusieproject. In een latere fase wordt de expertise overgedragen naar andere initiatieven waar zich een kind met extra zorgbehoeften aanmeldt, hetzij in het schooljaar of in de vakantie.

Vakantieopvang performant aanbod

Vooraf rond de vakantieopvang zijn vele actoren actief met een ruime waaier van activiteiten. Het bestuur stelt zich tot doel ouders hierrond duidelijk en overzichtelijk te informeren. We verspreiden niet alleen duidelijke informatie over het eigen vakantieaanbod in de dagverblijven, maar werken ook nauwer samen met de Sportdienst en met de Jeugddienst die instaat voor de algemene informatie van het vakantieaanbod. Dit biedt tevens de mogelijkheid om het aanbod van de vele initiatieven beter op elkaar af te stellen en samen te communiceren.

Vervolg op volgende pagina

Buitenschoolse opvang en internaten, vervolg

Vakantie- opvang kwalitatief hoogstaand aanbod

De vakantie is een belangrijke periode voor de buitenschoolse opvang waar kinderen en ouders naar uitkijken. Het activiteiten aanbod tijdens de vakantie is het visitekaartje van de opvang. Regioverantwoordelijken, verantwoordelijken buitenschoolse opvang en begeleiders bereiden dit grondig voor. De PBD biedt hierbij ondersteuning door ondermeer het op punt stellen van een zelfevaluatie-instrument voor kwalitatief hoogstaande buitenschoolse opvang, het ontwikkelen van een leidraad voor thematisch werken en het uitwerken van weekthema's met ondersteunende speelkoffers.

Internaten

Het bestuur opteert voor de oprichting van een aparte Dienst Internaten om beter in te spelen op de specifieke noden van een grote groep kinderen met een vaak complexe pedagogische vraagstelling. Aan "Het Huis van het Kind" met als vestigingsplaatsen Pollepelstraat en Steenakker wordt het Kleintjesoord (Olijfstraat Gent) toegevoegd. Het internaat van De Zonnepoort (Sint-Lievenspoortstraat Gent) wordt na het voltooiën van de nieuwbouw geïntegreerd in de werking van de vestigingsplaats Steenakker. Voor de nieuwbouw werd een bedrag geïnvesteerd van ongeveer 1 miljoen euro.

Naast een algemene directie, die instaat voor het algemene pedagogische beleid en het pedagogisch concept, geven de plaatselijke verantwoordelijken mee vorm aan dit beleid binnen hun eigen vestigingsplaats. Het pedagogisch concept houdt rekening met inclusie, samenwerking met ouders, diversiteit en participatie. Emotionele en fysieke veiligheid zijn een noodzakelijke voorwaarde voor een aantrekkelijke leefomgeving voor kinderen.

We onderzoeken samenwerking met andere aanbieders van internaten om het aanbod aan plaatsen te vermeerderen. We organiseren ook een onderzoek naar het creëren van één "Dienst Internaten".

Professionalisering voorschoolse en buitenschoolse opvang

Elektronische leeromgeving

We willen bijzondere aandacht besteden aan de verdere professionalisering van alle medewerkers uit de kinderopvang. Om de kwaliteit van de dienstverlening te ondersteunen zal onderzocht worden of voor de kinderopvang, in samenwerking met PBD, het Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang (VCOK) en Fontys Nederland, een elektronische leeromgeving kan worden ontwikkeld, gericht op de diverse competentieprofielen. Deze leeromgeving zal voorzien in een waaier van films, toetsen, kwaliteitskaarten en instrumenten voor stagebegeleiding. In deze leeromgeving zullen diverse beproefde methoden worden geïntegreerd rond verzorging, stimulering, participatie en inclusie. Voor de verschillende kenmerkende beroepssituaties zullen daarom passende spel- en simulatiestructuren, projecten, afwisselende didactische werkvormen en leerarrangementen worden ontworpen. Verder zal het mogelijk zijn om zichzelf te toetsen. Deze leeromgeving zal ter beschikking worden gesteld van de initiële opleiding en daarnaast zo ruim mogelijk gebruikt worden op de diverse leerwerkplekken in de kinderopvang met inbegrip van startende en bestaande minicrèches.

Mentoren-opleiding

Voor de studenten in de initiële opleiding kinderverzorging wordt in de loop van de volgende jaren aandacht besteed aan het optimaliseren van de stages. Samen met diverse scholen voor kinderzorg en met kinderopvanginitiatieven wordt de informatie tussen stageplaatsen en scholen beter op elkaar afgestemd, wordt er gezocht naar wegen om stagiaires te ondersteunen bij spelactiviteiten en wordt er een profiel uitgewerkt voor mentoren.

Ervaren begeleiders signaleren de nood aan een extra opleiding zodat ze als mentor hun kennis en kunde op een professionele wijze kunnen doorgeven aan stagiaires en nieuwe medewerkers. Het uitwerken van een mentorenopleiding voor begeleiders in de kinderopvang, in samenwerking met diverse opleidings- en vormingsorganisaties, wordt dan ook een belangrijke opdracht in de komende jaren. Ook voor het begeleiden van doelgroepmedewerkers die vanuit de sociale werkgelegenheid meer en meer in kinderopvang tewerkgesteld worden, dienen verantwoordelijken en begeleiders ondersteund en gevormd te worden.

Eerder verworven competenties (EVC)

Bij het vormingsaanbod voor begeleiders en verantwoordelijken houden we meer rekening met de eerder verworven competenties (EVC). Intensiever en gericht werken met het competentiehandboek door verantwoordelijken en regiocoördinatoren wordt gestimuleerd. De postgraduaatvorming "management verantwoordelijke kinderopvang" wordt geïntegreerd in de basisvorming voor verantwoordelijken van de Stad Gent én modulair aangeboden, zodat ook verantwoordelijken met ervaring voor die modules kunnen intekenen. Verantwoordelijken worden ondersteund bij het aanwenden van hun kwaliteitshandboek als instrument om kwaliteit te bewaken, ook bij nieuwe medewerkers, vervangers en stagiaires.

Communicatieve en interactieve vaardigheden

Diverse Europese studies wijzen erop dat het verschil tussen goede en excellente kinderopvang vooral ligt in de communicatieve en interactieve vaardigheden van de medewerkers. Deze thema's krijgen in de toekomst dan ook extra aandacht. We zetten tijd en middelen in om PBD-medewerkers, regiocoördinatoren en verantwoordelijken intensief te vormen en te trainen zodat ze de kinderopvangbegeleiders beter kunnen ondersteunen bij hun interactie en communicatie met de kinderen en met hun ouders.

Basisonderwijs

Aandacht voor vernieuwing

Het departement wil verder werk maken van verbreding en verdieping van al op beperkte schaal doorgevoerde vernieuwingen.

Heel wat basisscholen werken met activerende werkvormen en met het implementeren van differentiatievormen.

Hedendaagse vernieuwingsvormen, meervoudige intelligentie en verhalend ontwerpen verspreiden we verder naar andere leerkrachten en scholen. Deze beide vernieuwingen linken we met activiteiten die lopen binnen het secundair onderwijs.

Werken met meervoudige intelligentie (MI) in het basisonderwijs heeft onder andere als voordeel dat kinderen (en hun ouders) bewuster worden van hun talenten. Deze talenten vertalen we naar competenties wat de latere beroepskeuze gerichter helpt verlopen. Hier sluit de proeftuin Accent op Talent (AoT) mooi bij aan. Via het verhalend ontwerpen stimuleren we ook in het basisonderwijs de ondernemingszin, wat eveneens aan bod komt in de miniondernemingen van het secundair onderwijs.

De Stad Gent heeft een traditie in freinetonderwijs. Het aantal freinetscholen nam een hoge vlucht: 10 freinetscholen op niveau basisonderwijs en 2 op niveau van het secundair onderwijs. In het Project Oude Dokken wordt de bouw van een nieuwe freinetschool voorbereid.

Verdere uitdieping via vorming en begeleiding is noodzakelijk. We onderzoeken op welke wijze we een basisopleiding methodeleerkracht kunnen opzetten in samenwerking met andere diensten/organisaties. Collegagroepen gericht op leren en materiaal aanmaak brengen we samen. We bouwen een intensere samenwerking tussen Vlaanderen, Nederland, Wallonië en Frankrijk verder uit.

Er zal onderzocht worden om een projectschool 'talen en communicatie' op te starten.

De PBD neemt een coördinerende rol op in de verdere ontwikkeling van 'de Vlaamse Jenaplanvereniging' door aandacht te besteden aan vorming en uitwisseling tussen scholen en door het onderhouden van samenwerkingsverbanden met de Nederlandse Jenaplanvereniging.

We werken de doorgaande lijn rond traditionele en hedendaagse vernieuwingsvormen verder uit naar de voorschoolse, de buitenschoolse opvang en het secundair onderwijs.

Voor nieuwbouw en renovatie is voor de periode 2007-2012 een budget uitgetrokken van meer dan 15 miljoen euro. Verbouwingen, renovatie en nieuwbouw zijn gepland voor de basisschool Henri D'Haese (vestigingsplaats Gentbrugge), de basisschool Groenweelde (Grensstraat Gent), de basisschool Ten Berg – De Wonderfluit (Schoolstraat St.-Amandsberg), de basisschool De Sportschool (J. de Saint Genoisstraat Gentbrugge), de basisschool De Zonnepoort (St.-Lievenspoortstraat Gent), de basisschool De Piramide (Balsamierenstraat Gent), de freinetschool Het Prisma (Steenakker Gent) en de freinetschool Sterre-Spits (Maaltebruggestraat Gent). Binnen deze projecten gaat speciale aandacht naar Rationaal Energiegebruik (REG). Specifieke optimaliseringsprojecten in het kader van REG zullen uitgevoerd worden in: de Bollenkensschool (Neermeerskaai Gent), de jenaplanschool De Kleurdoos (Onderwijsstraat Ledeberg), de lagere school Het Kompas (Ijskelderstraat Gent) en de Oefenschool Wispelberg (Coupure Gent).

Vervolg op volgende pagina

Basisonderwijs, vervolg

Zorg- verbredend werken

Het zorgverbredend werken binnen het DOOSG heeft aandacht voor het benutten van positieve elementen en participatie van alle betrokkenen (team, ouders en kinderen). We streven naar een transparante en systematische aanpak voor allen met aandacht voor preventie en remediëring.

We werken proactief ten aanzien van veranderingen die zich opdringen naar aanleiding van het geplande nieuwe decreet over leerzorg. Opdat de scholen en het departement hierop voorbereid zouden zijn, zal in samenwerking en overleg met partners binnen en buiten het departement een plan worden uitgewerkt.

Gewoon en buitengewoon onderwijs zorgen in onderling overleg voor een optimale afstemming tussen het onderwijsleeraanbod en de noden/vragen die leven bij de kinderen en hun ouders. Het buitengewoon onderwijs zal een belangrijke rol blijven spelen om een aanbod op maat voor kinderen behorend tot diverse clusters/leerzorgniveaus te kunnen aanbieden. Binnen het gewoon basisonderwijs zullen we nagaan hoe inclusief onderwijs verder kan uitgebouwd kan worden.

Brede zorg betekent ook aandacht voor het in kaart brengen van welbevinden, betrokkenheid en competenties van kinderen. Daarom zal het procesgericht kindvolgsysteem, zoals uitgewerkt door het Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs (CEGO) verder geïmplementeerd worden binnen onze (kleuter)scholen. Zo maken we evoluties zichtbaar om een adequate aanpak uit te werken.

Dankzij het handelingsgericht werken (HGW) beschikken scholen, begeleiders en ICLB-medewerkers over een gelijkgerichte visie en benadering. De uitgangspunten (onderwijs- en ondersteuningsbehoeften centraal, systematische procedures, school/ouders/kind betrekken, gericht op beslissen en adviseren, transactioneel referentiekader en benutten van positieve kenmerken) en de onderscheiden fasen binnen het HGW vinden ingang in alle basisscholen en in alle secundaire scholen. Hiervoor is een samenwerking opgezet tussen de PBD, het ICLB en het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG).

Diversiteit

Het basisonderwijs heeft extra aandacht voor diversiteit. Dit kan door:

- een grotere diversiteit in het leerkrachtenteam, o.a. door een actieve werving op teamniveau (meer allochtone leerkrachten, inzetten van artikel 60, PWA, ervaringsdeskundigen, ...)
- een grotere sociale mix in de leerlingenpopulatie door meer GOK-kinderen (gelijke onderwijskansen) in te schrijven in scholen waarin deze doelgroep nog onvoldoende aanwezig is.

Het diversiteitsdenken werken we verder uit. Volwassenen en kinderen leren beter omgaan met verschillen. We maken werk van het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en het bestrijden van vooroordelen en discriminatie.

Ervaringen uit de kinderopvang en de DECET-methodiek zijn hierbij behulpzaam. Het project 'ouders als partner' (OAP) wordt uitgebreid na evaluatie.

Vervolg op volgende pagina

Basisonderwijs, vervolg

Filosofen met kinderen

Filosofen met kinderen en jongeren (FMK/J) vertoont veel linken met de ontwikkelingsdoelen en eindtermen voor het basis- en secundair onderwijs. Onderzoek toont aan dat kinderen/jongeren die veel filosofen ook in andere leergebieden (taal, rekenen) beter presteren.

FMK/J creëert een krachtige en polyvalente leeromgeving die van leerkrachten een specifieke rol (begeleider en niet “alweter”) vraagt.

In het stedelijk onderwijs kunnen we terugvallen op tien jaar ervaring met opleiding en begeleiding voor FMK/J. We zorgen ervoor dat FMK/J structureel een plaats krijgt binnen het onderwijs. Daartoe ontwikkelen we initiatieven om ideeën en goede praktijkvormen uit te wisselen.

Hiervoor werkt de PBD onder andere samen met filosofische organisaties en de vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschap van de Ugent.

Verbondenheid en participatie

Via vorming en praktijkbegeleiding gaat aandacht uit naar het sociaal-emotionele. Dit betekent onder meer het constructiever omgaan met conflicten, het verminderen van antisociaal gedrag (pesten, e.d.) en de toename van sociale vaardigheden.

Meer zorg veronderstelt verbondenheid tussen kind, ouders en school en participatie van betrokkenen. Elke school beschikt over een overlegorgaan op kind-, leerkracht- en ouder niveau. We maken werk van een toenemende participatiegraad, communicatie en betrokkenheid van kinderen en ouders uit kansengroepen. Het project OAP gaf hier al een aanzet toe.

Gelijke kansen

In het gehele zorgverbredingsbeleid is er bijzondere aandacht voor meer gelijke kansen. Om kinderen uit kansengroepen volop kansen te bieden, werken we in overleg met de vierde wereld, zelforganisaties, ... aan een reeks van acties.

Hierbij zal er aandacht zijn voor democratisch onderwijs waarbij de reproductie en legitimatie van sociale ongelijkheid actief wordt bestreden. We willen werk maken van kritische en mondige kinderen die in staat zijn tot het nemen van initiatief en tot verantwoordelijk handelen.

We maken werk van het terugdringen van het aantal kinderen dat wordt doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs en het aantal zittenblijvers.

We investeren extra in scholen met hoge percentages aan GOK-kinderen zodat die scholen over voldoende materiaal beschikken om deze kinderen een rijke leeromgeving aan te bieden.

Vervolg op volgende pagina

Basisonderwijs, vervolg

Kleuter- onderwijs in de focus

We implementeren het beleidsplan van de minister. Via het invoeren van de extra ondersteunende maatregelen, komt er ook een verdere herwaardering van het kleuteronderwijs. Wij zorgen voor een specifiek vormingsaanbod, zowel voor leerkrachten als directies.

De PBD heeft een kleuterexpertiseteam opgericht en bouwt de interne knowhow verder uit. We benadrukken de meerwaarde van kwalitatief hoogstaand kleuteronderwijs. We ontwikkelen een visietekst. We besteden hierbij specifieke aandacht aan de kansengroepen.

Enerzijds leggen we de basis om taligheid te stimuleren en achterstanden te voorkomen. Anderzijds focussen we op de leefwereld van kinderen om op talentgerichte wijze met hen om te gaan. We maken werk van verbreding en verdieping van de ervaringsgerichte aanpak met aandacht voor diversiteit, techniek, werken met heterogene groepen, samenwerking met voorschoolse opvang, lager onderwijs, brede school en andere partners. Verder gaan we de nulmetingen van het procesgericht kindvolgsysteem van Laevers opvolgen en statistieken bijhouden om de meerwaarde van dit kindvolgsysteem te evalueren.

Techniek vanaf het kleuter- onderwijs

Het ontwikkelen van technische en wetenschappelijke geletterdheid is een hoofdbekommernis van het onderwijs op alle niveaus. Elk kind en dus ook elke toekomstige burger, moet overleven in een steeds veranderende omgeving, doordrongen van technologie. Het komt er dus op aan om als kind al, spelenderwijs, deze boot niet te missen. Techniek hoort bijgevolg vanaf het kleuteronderwijs al een vaste plaats in te nemen in het dagelijkse schoolleven.

De ontwikkeling van de zogenaamde "technische en wetenschappelijke geletterdheid" in de Gentse basisscholen heeft niet de bedoeling om jonge kinderen met extra cognitieve kennis te belasten. Integendeel, door technische doe-activiteiten verwerven de kinderen vanaf de kleuterschool een kritische ingesteldheid en koppelen zij binnen een veilige omgeving als kleine onderzoekers hun creativiteit aan ontwikkelend logisch denken. Kinderen oefenen hierbij een grote waaier van vaardigheden, zoals planvaardigheid, handigheid, nauwkeurigheid, concentratie en reflectievermogen. Deze activiteiten passen in techniekhoecken of techniekprojecten, een verhalend ontwerp met technische inslag of technische activiteiten in het kader van meervoudige intelligentie.

Kosteloos basisonderwijs

Het basisonderwijs is kosteloos of moet het zijn.

We vragen de ouders geen financiële inbreng voor de activiteiten die een school nodig acht om de eindtermen te realiseren.

Andere kosten, los van de strikt onderwijsgebonden kosten, moeten duidelijk aan de ouders worden gecommuniceerd. Op deze kosten houdt het schoolbestuur toezicht.

In het kader van de vrije schoolkeuze is er nood aan netoverstijgende afspraken.

Hierbij nemen we suggesties op van de Beweging van Mensen met Laag Inkomen en Kinderen (BMLIK) bij het uitzetten van het beleid.

Bij het beheersen van die kosten zijn de scholen uiteraard gebonden aan de richtlijnen van de minister in het kader van de maximumfactuur, onder andere voor meerdaagse uitstappen.

Vervolg op volgende pagina

Basisonderwijs, vervolg

Huiswerk- begeleiding

We organiseren een enquête bij ouders, leerkrachten en leerlingen over huiswerk in het stedelijk basisonderwijs met de bedoeling het huiswerkbeleid bij te sturen en in functie van de noden van de individuele scholen met hun kinderen en ouders aan te passen.

Moedertaal op school

We bevragen de proefscholen rond de gangbare praktijken betreffende het gebruik van de moedertaal en we denken na over de plek die de moedertaal kan innemen op deze proefscholen.

Op basis van de adviezen van de werkgroep meertaligheid werken we een concept uit voor een proeftuin rond meertaligheid. Deze proeftuin, die een prominente plaats toewijst aan de moedertaal, wordt vervolgens in praktijk omgezet. Er gaan middelen naar wetenschappelijk onderzoek om de resultaten zichtbaar te maken. Vanuit de PBD volgen we goede praktijkvoorbeelden en onderzoek uit binnen- en buitenland op. De opgedane ervaringen en inzichten benutten we vervolgens in andere scholen.

Frans in de basisschool

Scholen stimuleren we om de leeftijd waarop kinderen met vreemde talen in aanraking komen te verlagen. Bovendien zal het aantal scholen die Frans aanbieden vóór de derde graad worden uitgebreid.

Om correct en functioneel taalgebruik te stimuleren, schakelen we native speakers (bijvoorbeeld artikel 60-ers, ouders, leerkrachten uit Wallonië, Frankrijk). De uitwisseling van kinderen en leerkrachten uit Vlaanderen en Wallonië/Frankrijk moedigen we aan.

Vervolg op volgende pagina

Basisonderwijs, vervolg

Andere leerdomeinen

We maken werk van het ‘ecologisch bewustzijn’ van de kinderen: groen in de school en de buurt, rationeel water- en energieverbruik, mobiliteit (STOP-principe: prioriteitsvolgorde voor Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Privévervoer). Milieuzorg op school (MOS) beperkt zich niet tot geïsoleerde activiteiten (bijvoorbeeld deelname aan ‘dikketruindag’) maar komt ook aan bod in de klas- en schoolwerking. Groene leerkrachten en teams maken zo de scholen milieuvriendelijker en milieubewuster.

We ondersteunen verder het MOS-project in samenwerking met de Milieudienst en de provinciale partners.

Er komt meer aandacht voor techniek en technologie. Het gaat hier om technische processen, het aanscherpen van ICT-vaardigheden bij leerkrachten en leerlingen en het ontwikkelen van een meer onderzoekende houding bijvoorbeeld bij wetenschappen.

Sport en beweging worden gestimuleerd in schools verband (gebruik van infrastructuur, sportclubs). Hiervoor wordt een samenwerking opgezet met de Sportdienst. Er werd een coördinator aangesteld om een brug te slaan tussen school en sportclubs en om de leerkrachten lichamelijke opvoeding te ondersteunen.

We voorzien in extra en vernieuwde sportinfrastructuur in freinetschool De Harp (Bagattenstraat Gent), basisschool De Sportschool (J. de Saint Genoisstraat Gentbrugge), freinetschool De Sterre-Spits (Maaltebruggestraat Gent) en de Bollekensschool (Neermeerskaai Gent).

Scholen hebben in hun tijdsbesteding voldoende aandacht voor muzische vorming. Er wordt een projectschool rond muziek opgericht in samenwerking met vzw De Wonderfluit en OVSG. De kern van dit project wordt samengevat in een drietal speerpunten. Het doel is een leerhuis te creëren waarin muziek de kern vormt van het pedagogisch-didactische handelen. Het muzikale talent van elk kind moet er ernstig worden genomen en de kans krijgen om open te bloeien. Er zal een intense samenwerking tot stand worden gebracht tussen het basisonderwijs en het DKO. Een bijkomend voordeel is dat de leerlingen op het eind van de basisschool niet alleen het getuigschrift basisonderwijs zullen halen, maar tevens de kans krijgen om vrijgesteld te worden van algemene muzikale vorming (lagere graad DKO).

Vervolg op volgende pagina

Basisonderwijs, vervolg

Professionalisering

Om de startkwaliteit van beginnende leerkrachten te verhogen, voeren we een behoefteonderzoek uit. We zoeken vervolgens in samenwerking met de hogescholen naar oplossingen voor eventuele hiaten. De mentoren van beginnende leerkrachten kunnen zo beter aansluiten op de gegeven basisvorming.

De aangestelde mentoren gaan in op specifieke ondersteuningsvragen en maken werk van een draaiboek en materialen, zodat scholen de opvang van beginnende leerkrachten efficiënter organiseren.

We maken werk van selectie, vorming, coaching en opvolging van directies. Leren, zorg, samenwerken en presteren zijn de belangrijke aandachtspunten. De PBD zorgt voor aanvullende en versterkende programma's.

De werking van de zogenaamde pool van kandidaat-directies wordt kritisch geëvalueerd. Het vormingsaanbod voor de kandidaat-directies wordt geëvalueerd en aangepast. We bekijken wat we voor leidinggevend (kandidaat-directies, beginnende directies, ervaren directies, directies secundair onderwijs, leidinggevend kinderopvang) gezamenlijk dan wel apart aanbieden.

Het individueel coachen van directies wordt gerealiseerd.

We evalueren de huidige regiowerking in onze scholengemeenschap van het basisonderwijs om te zien in welke mate verdere functionele invulling mogelijk is.

We organiseren een aanpak rond stressbeheersing en stressmanagement voor de instellingen en het personeel van het departement.

Secundair onderwijs

Inleiding

Het secundair onderwijs staat opnieuw voor ingrijpende veranderingen. Het staat voor de uitdaging om de kloof tussen onderwijs en maatschappij (onder andere werk) te dichten. Hiertoe zullen we de opleidingen meer afstemmen op de interesses en noden van de jongeren, het vervolgonderwijs, het bedrijfsleven en het leven in de maatschappij.

Ook in het secundair onderwijs zal meer aandacht komen voor leerzorg en zullen er meer middelen komen om werk te maken van differentiatie en inclusie. Verder zal geprobeerd worden de uitval aan te pakken door aantrekkelijker leerarrangementen en trajecten op maat te ontwikkelen waarbij competenties gericht op burgerschap en vakmanschap hand in hand gaan, dit zowel binnen het gewoon als het buitengewoon secundair onderwijs.

Een nog intensere samenwerking tussen de derde graad van het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs kan en moet ervoor zorgen dat er meer en bewuster gekozen zal worden op basis van talenten.

We voerden voor het secundair onderwijs een opportuniteitsonderzoek uit voor een verdere samenwerking met andere onderwijsverstrekkers. Op basis daarvan realiseren we met het Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap een herschikking van het onderwijsaanbod in St.-Amandsberg.

Voor nieuwbouw en renovatie van de gebouwen van het secundair onderwijs is voor de periode 2007-2012 een budget uitgetrokken van ruim 14 miljoen euro.

Er komt een leerdorp met de VIP-school, het volwassenenonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs en het freinetatheneum De Wingerd op de campus Offerlaan - Neermeerskaai - Martelaarslaan.

In het Atheneum Wispelberg worden grote investeringen gedaan onder andere in nieuwe sportinfrastructuur die aan hoge kwaliteitseisen voldoet en ook door sportclubs gebruikt zal kunnen worden (basketbalclub Gentson).

Andere projecten zijn gepland in het Instituut Bert Carlier (Oudenaardsesteenweg Gent en Eendrachtstraat Gent) en in de Hotel- en Bakkerijschool (Lange Violettestraat Gent). Ook in al deze vernieuwingen wordt aandacht besteed aan REG.

Vervolg op volgende pagina

Secundair onderwijs, vervolg

Een meerjarenplan voor het beroeps- onderwijs

De Stad Gent speelt een belangrijke regionale rol door het aanbieden van een waaier van opleidingen in het beroeps-, technisch en kunstonderwijs. Het technisch en beroepsonderwijs is aan herwaardering toe. We brengen de maatschappij dichter bij onderwijs door samen te werken met lokale actoren en bedrijfsbranches. We sluiten aan bij de Europese ontwikkelingen (Europese competentieprofielen) op dat vlak en participeren in netwerken. We stimuleren diverse vormen van miniondernemingen om ervaringsgericht leren te bevorderen en ondernemerschap en creativiteit aan te moedigen.

Een meerjarenplan voor het beroepsonderwijs beoogt de aantrekkelijkheid te verhogen voor de diverse afnemers en voor alle betrokkenen. Daarom zijn participatie en dialoog met allen van groot belang. We denken aan ouders, potentiële leerlingen, leerkrachten, directies, beroepenafdelingen, middenstandsorganisaties en het Beroepenhuis. We werken intensiever samen met bedrijfssectoren en de federaties, onder andere via Gent, stad in werking (GSIW).

Om dit ambitieuze project te realiseren zal aangesloten worden bij de Europese ontwikkelingen en uitgekeken worden naar passende partners (hogescholen, universiteiten).

Vernieuwend, aantrekkelijker technisch, beroeps- en kunstonderwijs kenmerken zich door interactie, taaksturing, probleemsturing en projectonderwijs. De nieuwe leeromgeving biedt ruimte voor maatwerk en veronderstelt een krachtige mix van menselijke en ICT-ondersteuning.

Een kristallisatie van al deze vernieuwingen geschiedt onder andere in een “leerdorp” op de campus van de Martelaarslaan - Offerlaan - Neermeerskaai. In dit leerdorp zullen verschillende scholen, diensten en beroepssectoren samen vorm geven aan het beroepsonderwijs van de toekomst door expertise uit te wisselen, gezamenlijke initiatieven te nemen, infrastructuur te gebruiken en een bijdrage te leveren aan het curriculum en de didactiek.

Vervolg op volgende pagina

Secundair onderwijs, vervolg

De algemene doelstellingen van het leerdorp

Het is de bedoeling om meer samenwerking en synergie te ontwikkelen tussen ASO, KSO, TSO, BSO en het basisonderwijs. Ook het buitengewoon onderwijs zal een prominente rol spelen in het stedelijke net en dat tegen de achtergrond van het nieuwe decreet rond zorg.

We willen meer samenhang brengen tussen praktische en algemene vakken. We zullen onderzoeken hoe andere maatschappelijke organisaties bij de transformatie kunnen worden betrokken en via deelname aan de stuurgroep een bijdrage kunnen leveren.

Het bereiken van meer kinderen van de derde graad basisonderwijs is een doelstelling die in het verlengde ligt van AoT. Hiertoe zullen deze leerlingen kunnen deelnemen aan “techniekklassen” in het leerdorp.

Het ontwikkelen van de onderwijskundige vernieuwingen zal geschieden door proeftuinen en kleinschalige experimenten en dit op het vlak van didactisch materiaal en het gebruik van Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) bij het leerproces.

Het implementeren van een leerzorgsysteem d.m.v. leerwegondersteunend onderwijs zal uitgewerkt worden.

Een filosofie gericht op samenwerking, participatie en co-creatie

Het ligt in de bedoeling om meer samenwerking en synergie te verkrijgen tussen verschillende niveaus en onderwijstypes en met hogescholen en universiteiten. De campus is bovendien een rijke leeromgeving met specifieke taken voor leraren in opleiding. De leraar in opleiding kan er ervaringen opdoen en leren en werken in verschillende leer- of werksituaties. Hij kan er leren en meewerken met nieuwe, gevarieerde en in complexiteit toenemende contexten.

Bij het herontwerpen van het nieuwe beroepsonderwijs zal een verbindende dialoog tussen alle betrokkenen een belangrijke rol spelen. Om de resultaten van de proeftuin AoT en meervoudige intelligentie toegankelijker te maken zal het leerdorp samenwerken met basisscholen om kinderen van de derde graad basisonderwijs al kennis te laten maken met techniek en beroepen. Ook het “Beroepenhuis” moet hier een belangrijke rol spelen.

Drie uitgangspunten zullen de nieuwe school voor beroepsonderwijs karakteriseren:

- ze gaat uit van de nieuwsgierigheid van de leerlingen;
- het leren in een leergemeenschap staat voorop omdat blijkt dat de meeste leerlingen vooral leren door hardop te denken met anderen, vooral als er verschillen zijn in dat denken;
- het geleerde wordt vastgelegd in een portfolio. Zo kan de leerling laten zien wie hij is en wat hij kan.

Vervolg op volgende pagina

Secundair onderwijs, vervolg

Noodzakelijke vernieuwingen in het beroeps- en technisch onderwijs

Het bestaande beroepsonderwijs is nog teveel met de rug naar de leerling, te klassikaal. Kenmerkend voor Vlaanderen is enerzijds de hoge onderwijskwaliteit maar anderzijds ook een hoge drop out (watervalstelsel en spijbelen) en een kloof tussen onderwijs en maatschappij (tewerkstelling, bijvoorbeeld in knelpuntberoepen).

Wij willen deze dualiteit ernstig aanpakken door het onderwijs aan te passen aan de leefwereld/identiteit van de jongeren en aan de maatschappelijke en Europese ontwikkelingen. Het onderwijs moet meer gericht zijn op de praktijk en de vraag van de leerlingen en de sectoren. Om het onderwijs beter af te stemmen op de interesses en noden van de jongeren laten we zinvolle onderwijsvernieuwingen ingang vinden op het vlak van didactiek en lessenrooster.

Integreren van computer en multimedia in onderwijs zijn bijvoorbeeld onontbeerlijk naast meer actieve, ervaringsgerichte en interactieve didactiek.

Meer samenwerking tussen alle actoren

Om het secundair onderwijs beter af te stemmen op de noden van het vervolgonderwijs, het bedrijfsleven en het leven in de maatschappij komt er structureel overleg met deze actoren. De BOG kan hier een rol spelen, evenals overleg en samenwerking met bedrijven en maatschappelijke initiatieven uit de regio (zoveel mogelijk levensdomeinen van de jongeren betrekken).

Een evolutie naar een brede school, ook in het secundair onderwijs levert op dit vlak vele voordelen voor allen. Een samenwerking stimuleert hier eveneens een rationeel middelengebruik (zoals het delen van infrastructuur).

Komen tot een brede maatschappelijke betrokkenheid in beide richtingen en gelijke onderwijskansen voor alle jongeren kunnen onderwijs in een multiculturele samenleving enkel verrijken en racisme bannen.

Samenwerking tussen de derde graad van het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs zorgt ervoor dat er meer en bewuster gekozen wordt op basis van talenten. Hiermee beperken we eveneens drop-out en watervalstelsel.

Secundair onderwijs, vervolg

Nieuwe rollen voor leerkrachten en leerlingen

Leraren spelen als coach een belangrijke rol in het stimuleren van jongeren om hun attitudes en vaardigheden te ontdekken en te ontwikkelen. De leraar zal talentbevorderende initiatieven ontwikkelen. Leerlingbegeleiding en coachen spelen een belangrijke rol. Peer-tutoring, maatjesprojecten (vrijwilligers buiten school begeleiden "probleemleerlingen"), mentorschap, ondersteuning bij studie- en beroepskeuze, zorg, schoolmaatschappelijk werk, interculturele ontmoetingen en brede identiteitsontwikkeling zijn de hoekstenen van deze nieuwe school.

Door de implementatie van leerzorg breiden we zorg en inclusie uit binnen het gewone en buitengewone onderwijs en leren we omgaan met verschillende vormen van diversiteit (respect voor iedereen inclusief bestrijden van vooroordelen en discriminatie) via vorming en begeleiding. De hogescholen worden gestimuleerd deze vormingen en praktijksessies via stages te organiseren om zo tot vernieuwende, pedagogisch-didactische, inzichten te komen.

Het onderwijs mag het individu niet uit het oog verliezen en probeert de participatie, betrokkenheid en het welbevinden van iedereen te bevorderen. Maatwerk en flexibiliteit zullen gaandeweg in de plaats komen van classificatie en standaardisatie. Ook is het nodig om meer samen te werken met externe partners en bij de vormgeving van de vernieuwing een breed samenwerkingsverband te scheppen waarbij allen een inbreng kunnen hebben.

De inrichting van het leerdorp

Het ideale leerdorp is in de eerste plaats een warme plaats met veel voorzieningen rondom verschillende pleinen, paden en klassen, met lokalen voor projecten, een open leercentrum, een polyvalente zaal/auditorium, een werkplaats, een laboratorium, enzovoort. Er zijn ook plaatsen om te relaxen, te sporten, te praten, te eten en te studeren en er zijn enkele buitenklassen.

Er zal onderzocht worden of er via Publiek Private Samenwerking (PPS) mogelijkheden zijn om de aantrekkelijkheid en maatschappelijke betrokkenheid van het beroepsonderwijs te bevorderen.

In dit leerdorp wordt de anonimiteit van leerlingen teruggedrongen door:

- gezamenlijke sociale activiteiten
- een schoolinterne benadering ter voorkoming van schooluitval

Het leerdorp moet een aantrekkelijke plaats worden om te vertoeven. Daarom worden er een aantal diensten en functies in geïntegreerd.

- een sociaal restaurant
- een open leercentrum inclusief talencentrum
- een techniekklas
- een filosofische wandeling
- een stille ruimte en een reflectieplein
- een auditorium/polyvalente zaal
- culturele ontspanning en kunst
- degelijke sportinfrastructuur

Vervolg op volgende pagina

Secundair onderwijs, vervolg

Het taaldorp

“Wil de intentie om het talenonderwijs te vernieuwen enige kans van slagen hebben, dan dient innovatie te worden opgevat als een leerproces voor docenten, waar ook tijd voor beschikbaar moet komen. Ook leerlingen moet de tijd worden gegund aan de nieuwe ‘positie’ van de docent te wennen én – niet te vergeten – de aangepaste rol die voor henzelf in deze vernieuwde setting is weggelegd.”

Dr. P. Edelenbos en dr. J.H.A.L. de Jong, Vreemdetalenonderwijs in Nederland, een situatieschets, mei 2004.

In het taaldorp is ruimte om te werken aan de ontwikkeling van de functionele taal. Meertaligheid wordt gestimuleerd want ook in het beroepsonderwijs is talenkennis een troef.

Talenstudenten, leraren en de PBD ontwerpen gezamenlijk levensechte situaties waardoor het leren van talen aantrekkelijker wordt. Aan een taaldorp ligt de simulatie ten grondslag. In levensechte situaties worden er taalcommunicatieve vaardigheden geoefend en getoetst:

- met behulp van attributen en decors;
- met een kader voor rollenspel;
- met scripts en scenario's;
- via digitale vormgeving;
- in groepsverband en individueel.

Een brede school met maatwerk voor en samenwerking met allen

Voor de beoordeling van de voortgang van de individuele leerling zal gebruik gemaakt worden van portfolio's. Verder wordt gewerkt aan een aantrekkelijke leeromgeving met veel aandacht voor sociaal contact en zorgverbreding. Het leerdorp is een brede school die een verbinding heeft met de arbeidsmarkt (stages, jobs, competenties), de vrije tijd (sport en recreatie, sociaal-cultureel werken en educatie) en welzijn (jeugdhulpverlening). Het is een pluralistische ontmoetingsruimte met respect voor alle levensbeschouwingen. In vrede met elkaar samen leren en werken en identiteitsontwikkeling staan centraal. Leren denken en filosoferen zullen de sfeer karakteriseren.

Het leerdorp zal zoeken naar grensoverschrijdende samenwerking en participeren in Europese en wereldwijde netwerken via bijvoorbeeld e-twinning (Europese uitwisseling tussen scholen). In het leerdorp zullen initiatieven worden genomen om het kunstsecundair onderwijs (KSO), TSO, BSO en het ASO te internationaliseren. Subsidieprogramma's zullen op de voet gevolgd worden.

Vervolg op volgende pagina

Secundair onderwijs, vervolg

Samenwerking Hotel- & Bakkerijschool Gent en Hotel Cour Saint- Georges

De Hotel- & Bakkerijschool Gent is een school die uitsluitend op de voedingssector is afgestemd. Ze stelt zich tot taak leerlingen op te leiden tot een beroep in de horeca of bakkerij.

De deelname van de school in een PPS met het hotel Cour Saint-Georges biedt een pedagogische meerwaarde voor de leerlingen van de 3de graad uit de technische afdeling Hotel, voor het gedeelte Hotelorganisatie, dat niet als zodanig in de praktijk van de school aan bod komt.

De samenwerking met het hotel Cour Saint-Georges biedt een aanvulling van praktijklessen zoals roomservice, ontbijtdienst en receptiebalie.

Na de renovatie/restauratie van het hotel door de erfpachthouder in samenwerking met de Stad Gent, zullen de leerlingen op regelmatigere basis “op locatie” hun praktijk kunnen inoefenen en onder permanente begeleiding van hun leerkrachten “levensechte” ervaring kunnen opdoen.

Er zal worden onderzocht of de Hotel- & Bakkerijschool ook in andere hotels in de stad gelijkaardige samenwerkingsverbanden kan realiseren.

Professionalise- ring

Er gaat veel aandacht naar een pedagogisch-didactische training voor het beroeps-, technisch en kunstonderwijs en volwasseneneducatie. Daarbij komt de ontwikkeling van de volgende competenties aan bod: pedagogische, vakdidactische, organisatorische, interpersoonlijke, interculturele, collegiale en reflectieve.

De leraren worden vertrouwd met ondernemen via het leerwerkbedrijf.

Dit leerwerkbedrijf levert diensten en producten zoals:

- het inspringen in het beroepsveld;
- gelijktijdig leren ondernemen;
- bedrijfsmatig functioneren;
- klantgericht handelen

Om het tekort aan praktijkleraren TSO/BSO weg te werken starten we in samenwerking met de Hogeschool Gent programma's op om meer zij-instromers aan te trekken.

Voor het secundair onderwijs zullen er initiatieven ontwikkeld worden om het klasmanagement en de klasdifferentiatie te bevorderen en het onderwijs beter te laten aansluiten bij de jongerencultuur.

Volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs

Een centrum voor levenslang leren

Het leerdorp is een centrum voor levenslang leren, zowel qua infrastructuur als qua participatie en dialoog met alle betrokkenen. Zo biedt het voor iedereen perspectief op een zinvolle toekomst als persoon, burger en deelnemer aan de arbeidsmarkt.

Concreet verwezenlijkt de deelnemende school:

- specifieke leerwerkplekken binnen haar netwerk van actoren uit de regio;
- authentieke en aantrekkelijke leer-, leef- en werkgemeenschappen op de campus of in leerwerkplekken in bedrijven in samenwerking met overheden of maatschappelijke organisaties;
- beroepsgerichte opleidingen vanuit een geïntegreerde benadering van vakinhoudelijke en algemene competenties;
- een communicatie en participatienetwerk met alle betrokkenen (onder andere via BOG);
- een krachtig en stimulerend talenbeleid ook voor vreemde talen met aandacht voor functionele taalontwikkeling: via beroeps- en technische woordenschat en elementaire communicatievaardigheden, bijvoorbeeld voor vrachtwagenchauffeurs en kelners.
- aantrekkelijke ICT-ondersteuning waardoor de digitale kloof kleiner wordt;
- realiseren van een zorgcontinuüm dat bijdraagt aan de persoonsontwikkeling van actieve burgers.

Centrum voor volwassenenonderwijs

Volwassenenonderwijs moet inspelen op reële behoeften, vandaar dat een evaluatie van het huidige studieaanbod zich opdringt.

Hoewel de modularisering van het volwassenenonderwijs zich bij uitstek leent tot het aanbieden van onderwijs op maat van de cursist, zullen we erover waken dat de middelen solidair en objectief worden aangewend in het algemene belang.

We zullen faciliteiten bieden betreffende infrastructuur en spreiding van het onderwijsaanbod om meer kansgroepen aan te trekken en bij te dragen tot hun emancipatie. Hierbij wil de Stad Gent een actieve rol spelen binnen het pas opgerichte Consortium Volwassenenonderwijs 11 vzw.

Om kwaliteit te garanderen zal een permanente zelfevaluatie noodzakelijk zijn.

Het dichter bij elkaar brengen van het Tweedekansonderwijs (TKO) en de rest van het Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO) – waarvan het ten slotte een onderdeel is – moet nog meer kansen bieden aan zijn cursisten om zich persoonlijk te ontplooiën en moet bijdragen tot levenslang en levensbreed leren.

Het TKO zal alles in het werk stellen om meer cursisten de eindstreep te laten halen en te laten doorstromen. Daarvoor is een effectief zorgbeleid noodzakelijk.

Het nieuwe decreet voor volwassenenonderwijs zal in de komende jaren heel wat in beweging zetten. De CVO's spelen daar in het kader van het Consortium goed op in. Zo is bepaald dat leerplichtigen voortaan vanaf de eerste graad van het secundair onderwijs (dus vanaf 12 jaar) toegelaten kunnen worden voor opleidingen van het leer- en studiegebied Nederlands als tweede taal. Dit vanuit de (terechte) bekommernis dat taalachterstand een van de fundamentele problemen is bij heel wat allochtone jongeren in het onderwijs, een probleem dat ze blijvend meeslepen in hun verdere leven. Via het volwassenenonderwijs kunnen zij nu dus aanvullend op het aanbod in het secundair onderwijs extra lessen Nederlands krijgen, om zo hun taalachterstand weg te werken. Samenwerking met gespecialiseerde aanbieders van Nederlands als tweede taal (NT2)-onderwijs in Gent moet worden onderzocht.

Vervolg op volgende pagina

Volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs, vervolg

Basiseducatie

We zullen een actief beleid voeren om de basiseducatie naadloos te laten aansluiten op diverse vormen van volwassenenonderwijs.

Het plan voor geletterdheid moet het kader vormen om kansarme volwassenen de ontbrekende, maar noodzakelijke basiscompetenties en vaardigheden bij te brengen.

Het DKO

Het DKO zit duidelijk in de lift; zowel muziek als woord als dans als beeldende kunst. Het DKO zal verder inspelen op vernieuwingen betreffende aanbod en aanpak. Waar mogelijk worden decentraal extra afdelingen opgericht. Multimedia en digitalisering zijn belangrijke troeven voor de toekomst.

In het perspectief van de brede school draagt ook het DKO bij tot levenslang en levensbreed leren.

Het maatschappelijke integreren van jongeren uit kansengroepen en van volwassenen realiseren, moet een rode draad worden in ons onderwijsbeleid.

We maken verder werk van de verbetering van de infrastructuur van het DKO met een bedrag van ruim 1,2 miljoen euro.

De grote projecten betreffen de renovatie van het Braemkasteel (Academie voor Muziek, Woord en Dans Emiel Hullebroeck – Braemkasteelstraat Gentbrugge) en de uitbouw van de beeldende kusten in het leerdorp.

De drempel naar het deeltijds kunstonderwijs verlagen

De projecten Kunstinitiatie, die al enige tijd in ons onderwijs lopen, zijn zeer waardevol maar nog ontoereikend om de leerlingen de stap naar het deeltijds kunstonderwijs te laten zetten. Effectieve interactie van het deeltijds kunstonderwijs en het leerplichtonderwijs wordt daarom een van onze grote uitdagingen. In het secundair onderwijs sporen we de medewerkers aan zoveel mogelijk aan te sluiten bij de heersende jeugdcultuur.

Interne kwaliteitszorg

ICT-beleid

Het beleid is gericht op professionele ontwikkeling in de onderwijscontext en in de kinderopvang. De PBD koppelt ICT aan krachtige leeromgevingen i.p.v. instrumenteel technische doelen te ondersteunen.

Voor de mechanisch technische ondersteuning doen scholen en/of instellingen van DOOSG een beroep op ICT-coördinatoren, vormingen, Regionaal Expertise Netwerk (REN) en Digipolis.

Gelet op het bijzondere karakter van ICT in een onderwijscontext zal de ondersteuning van Digipolis voor de diensten binnen het DOOSG nauwer moeten aansluiten bij de behoeften van deze sector. We onderzoeken hoe Digipolis zijn diensten beter kan laten aansluiten bij het Europees, Federaal, Vlaams en Gents onderwijsbeleid op het gebied van ICT.

Digitale kloof

We onderzoeken welke initiatieven genomen en/of ondersteund dienen te worden om de digitale competenties van alle kinderen, begeleid(st)ers kinderopvang, leerkrachten, ouders en senioren te ontwikkelen. Naast meer algemene initiatieven op maat van kansengroepen, die hiermee de competenties met betrekking tot ICT kunnen verhogen, zullen specifiek de vernieuwingen in de educatieve technologie naar hen toe gebracht worden. Met het oog op de digitale kloof tussen leerlingen en leerkrachten streven we naar een brede integratie van ICT, om de vertrouwdheid met en het kritisch gebruik van technologieën te doen toenemen.

Een project “mobiele computers”, in samenwerking met Digipolis heeft tot doel de kennisdeling en informatieverspreiding van de leerlingen te verhogen.

Om de beschikbare ICT-infrastructuur in de buurt optimaal te laten renderen, stimuleren we samenwerking met buurt- en nabijheiddiensten (zoals het jeugd- en welzijnswerk, het Provinciaal centrum voor volwassenenonderwijs, openbare bibliotheken enzovoort).

ICT-schoolbeleid

Het ICT-schoolbeleid wordt expliciet gemaakt en door een meerjarenplan gerealiseerd. In dit meerjarenplan streven we naar de overgang van het leren gebruiken van ICT naar integratie van ICT om het leren te verrijken, te vernieuwen en/of te verbreden. Met behulp van ICT sluit het onderwijsleerproces beter aan bij de individuele noden van leerlingen.

Scholen gebruiken ICT als middel om eigentijds onderwijs te realiseren door beter in te spelen op verschillen in voorkennis van leerlingen, flexibeler om te gaan met tempoverschillen bij leren, flexibel om te gaan met tijd en ruimte voor leren en door het ontwikkelen van meer leerlinggestuurde onderwijsleerprocessen.

ICT komt als middel vanaf de basisschool aan bod voor het ‘leren leren’. ‘Leren leren’ wordt gezien als fundament om ‘levenslang leren’ in de realiteit om te zetten.

ICT-coördinatoren

We onderzoeken hoe de inzet en inspanningen van ICT-coördinatoren binnen de scholengemeenschap optimale resultaten kunnen leveren. Het is daarbij belangrijk dat de coördinatoren oog hebben voor het omzetten van het ICT-beleid van de school in de praktijk en dit in nauwe samenwerking met vakleerkrachten of onderwijzers.

Vervolg op volgende pagina

Interne kwaliteitszorg, vervolg

ICT voor personeel

Enkele initiatieven richten zich op een meer eigentijdse werkwijze van de medewerkers van het DOOSG, ondermeer bij de ondersteuning van netwerking door e-rooms of virtuele klassen. Het doel is de kennisdeling en communicatie te vergemakkelijken en vast te leggen. Het gaat om virtuele werkplekken voor het uitwisselen van documenten, een forum en een agenda voor onder andere collegagroepen, werkgroepen en stuurgroepen.

ICT voor zelfgestuurde leerprocessen

Een andere groep initiatieven is gericht op nieuwe pedagogische werkvormen met behulp van krachtige instrumenten voor het leren oplossen van problemen, coöperatieve werkvormen en kennisconstructie. Het experimenteren met hulpmiddelen zoals e-Workz, e-Veiling, blogs en wiki's in onderwijs zijn bedoeld om aan te sluiten bij de jeugdcultuur (Digikids) en hen tegelijk kritisch te leren omgaan met deze nieuwe mogelijkheden. Daarbij verspreiden we goede praktijkvoorbeelden en geven we stimulansen om de toepassingen ervan te verhogen.

We investeren in het ontwikkelen van informatievaardigheden, nodig om een kritische houding te ontwikkelen ten aanzien van de toenemende digitale informatiestroom.

Leren in meer functionele contexten en afstandsleren door middel van e-coaching vinden ingang. Dit brengt een kwaliteitsverhoging van de opleiding met zich mee.

Informatiecentrum

Het informatiecentrum van de PBD biedt ondersteuning bij het ontwikkelen van multimediale interactieve producties of leermiddelen. Zo zal het een project "SamenLerendGent" gestart worden om de samenwerking van onderwijs en externe deskundigen te vergemakkelijken. Daarnaast levert het bijdragen die de informatievaardigheden van de leerkracht en de leerling ontwikkelen. De professionalisering van de PBD-medewerkers op het vlak van ICT-vaardigheden maakt deel uit van het PBD-vormingsplan.

Vervolg op volgende pagina

Interne kwaliteitszorg, vervolg

Kwaliteitsbewaking

Iedereen krijgt gelijke kansen op kwalitatief hoogstaand onderwijs en/of kwalitatief hoogstaande kinderopvang.

Het departement, de scholengemeenschappen, de diensten en de instellingen functioneren als performante organisaties. Zij expliciteren wat zij verstaan onder goede kwaliteit.

Kwaliteitshandboeken en standaarden worden tot richtsnoer gemaakt van hun organisatie. Door het zelf meten of de beoogde kwaliteit wordt gerealiseerd en door de verkregen inzichten te vertalen in een veranderingsproces werken we gericht aan kwaliteitsverbetering. Programma's voor professionalisering, kwaliteitsdoorlichting en ondersteuning van leidinggevenden vormen de hoekstenen van een programma voor permanente verbetering. Ook het koppelen van goede praktijken aan het kwaliteitshandboek draagt bij tot een grotere inzet voor het leveren van goede kwaliteit.

Voor integrale kwaliteit is het vormen van netwerken noodzakelijk. De samenwerking vanuit het departement is gericht op BND's, maar ook andere begeleidingsdiensten, departementen lerarenopleiding van de hogescholen, de inspectie, het ICLB en socioculturele verenigingen (onder meer van kansengroepen).

Om aan de noodzakelijke vernieuwingen vorm te geven, vragen we aan de scholen en opvang om de actuele en noodzakelijke competenties in kaart te brengen en een plan voor professionalisering op te stellen. Daarnaast onderzoeken we in welke mate samenwerking tussen verschillende scholen een bijdrage levert om de nieuwe taken in te vullen.

Vervolg op volgende pagina

Interne kwaliteitszorg, vervolg

Leer- en leefklimaat

Onderwijsorganisaties werken aan een veilig en tegelijkertijd uitdagend leerklimaat, waarvan leerlingen mede-eigenaar zijn. Het doel is dat kinderen kennis en vaardigheden ontwikkelen die nodig zijn om op eigen benen te staan. Daarbij is leren in betekenisvolle situaties waarbij leerlingen mee vorm en inhoud geven van belang. Bijzondere aandacht gaat naar het ontwikkelen van vaardigheden als voorbereiding op het levenslang leren. Leerlingen krijgen meer kansen om in hun schooltijd capaciteiten te ontwikkelen die hen in staat stellen nieuwe dingen te doen, creatief en inventief te zijn.

Het beleid rond inclusieve kinderopvang en onderwijs wordt verder gezet door minder exclusie. Door op gepaste wijze onderwijs en begeleiding te voorzien neemt het gevoel van inclusie bij meer kinderen toe. Ten slotte helpt de schoolloopbaan leerlingen om een reflectieve houding te ontwikkelen.

Gelijke kansen krijg je in de eerste plaats door ervoor te zorgen dat er voldoende plaatsen zijn in de kinderopvang en dat kleuters op vroege leeftijd naar school gaan. Materiële en culturele drempels worden afgebouwd. Het basisonderwijs ziet erop toe dat de werkingsmiddelen zo aangewend worden dat echt kosteloos onderwijs gegarandeerd blijft. Scholen die kansarme kinderen tellen moeten de extra middelen inzetten om de slaagkansen van die leerlingen te verhogen.

Door het ontwikkelen van een taalbeleid creëren de scholen kansen voor alle leerlingen om Nederlands en vreemde talen te leren. Door leerlingen langer samen te houden, is er minder kans op vroege en sociale selectie tussen enerzijds algemeen vormende trajecten en anderzijds meer technisch gerichte trajecten. We versterken daarom de gezamenlijke oriënterende eerste graad secundair onderwijs. Tegelijk wordt geïnvesteerd in kwalitatief hoogstaand technisch- en beroepsonderwijs dat aansluit bij de noden op de arbeidsmarkt. Om gelijke kansen te realiseren zoeken we naar goede stageplaatsen en werkervaringen.

We stimuleren het levenslang leren door juist diegenen die minder kansen hebben gekregen in opleiding en vorming, sterk te ondersteunen. Vorming is, in onze snel evoluerende samenleving, een recht, niet alleen voor de leerplichtigen, maar voor iedereen.

Personeel

We onderzoeken hoe het zelfevaluerende vermogen van scholen en instellingen kan bevorderd worden. We ontwikkelen een systeem voor tussentijdse alternatieve doorlichting (als onderdeel van de kwaliteitsbewaking) met de bedoeling instellingen en scholen van DOOSG te ondersteunen bij hun bestuur.

Vervolg op volgende pagina

Interne kwaliteitszorg, vervolg

Alle personeelsleden

De professionalisering van het ondersteunende personeel krijgt de nodige aandacht in de scholen en instellingen. In het kader van de toenemende samenwerking met allerlei organisaties en het polyvalente gebruik van de infrastructuur van het DOOSG, ontwikkelt de administratie en de technische dienst competenties om de ondersteuning te optimaliseren, met in het bijzonder de klantvriendelijkheid.

De PBD ondersteunt scholen bij integrale vernieuwingsprojecten die zowel vorming als begeleiding omvatten.

Het personeel van het DOOSG wordt meer een afspiegeling van de Gentse samenleving. Acties worden ondernomen om extra stimulansen te scheppen voor kansengroepen, onder meer via contractuele selecties en statutaire examens. Er wordt meegewerkt aan de campagne om Gent bekender te maken als werkgever.

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten

Algemeen

Ondersteunende diensten hebben tot taak op diverse manieren een bijdrage te leveren aan de algemene kwaliteitsverbetering van onderwijs en kinderopvang. Enerzijds door een specifiek en actueel aanbod, anderzijds door vorming en begeleiding aan te bieden dat aansluit bij de specifieke noden van een organisatie of groep medewerkers. Allen dragen zij bij tot het realiseren van het lokale onderwijsbeleid of aan de kinderopvang. Het stimuleren van samenwerking en professionalisering zijn daarbij richtinggevend.

PBD

De PBD heeft tot taak zich te informeren over ontwikkelingen in onderwijs en opvoeding en onderzoek op te volgen om zo tot adviezen te komen. Het verhogen van de participatie en betrokkenheid van alle belanghebbenden bij onderwijs en opvoeding is een prioriteit.

In het kader van de digitalisering leveren de PBD-medewerkers en in het bijzonder het informatiecentrum bijdragen om de toenemende informatiestroom te filteren, analyses uit te voeren en de informatievaardigheden van alle medewerkers te helpen ontwikkelen.

In een snel veranderende maatschappelijke context ziet de PBD zichzelf en de organisaties van het departement als lerende organisaties waarbij professionalisering bijzondere aandacht zal krijgen. Enerzijds voert de PBD metingen uit rond professionalisering binnen de dienst en krijgt het ontwikkelen van een vormingsbeleid prioriteit.

De professionalisering is gericht op het ontwikkelen van de nodige competenties die uitmonden in adviezen (door middel van begeleidingswerk dat in de praktijk wordt omgezet).

Deze interventies van PBD-medewerkers zijn gericht op ondersteuning en versterking van basiswerkers, leidinggevend en beleidsmedewerkers in hun autonoom en kwalitatief handelen.

Daarnaast brengt de PBD de bestaande kennis en kunde in het werkveld in kaart. Hierdoor krijg je een betere ondersteuning. Voorbeelden hiervan zijn De Zonnewijzer, kleuterschool met autiwerking en de bestaande kennis rond hoogbegaafdheid (via een platform laten uitdeinen).

In een kennis- en netwerksamenleving streeft de PBD ernaar adviezen te formuleren voor innovatie en kwaliteitsverbetering die, waar nuttig, de grenzen van de bestaande organisatie overstijgen. Ook wordt nagegaan of er kritische meerwaarde wordt gerealiseerd door schaalvergroting en/of internationalisering.

De dienst werkt voor onderzoek samen met partners zoals universiteiten, Hiva, Fontys.... Binnen het departement adviseren we organisaties samen te werken om met gebundelde krachten kwaliteitsverbetering te realiseren.

We zoeken naar belangrijke partners uit andere departementen (Cultuur, Bevolking en Welzijn, Economie en Tewerkstelling, enzovoort) en vzw's of organisaties in Gent (geconsolideerd kwaliteitsbeleid).

Daarnaast onderzoeken we welke privépartners betrokken kunnen worden om meerwaarde te creëren voor de klant. Ook het realiseren van verbeteringen door het op gang brengen van netoverschrijdende samenwerking of samenwerking met organisaties en diensten in binnen- en buitenland behoren tot de taak van de PBD.

Vervolg op volgende pagina

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg

PBD (vervolg)

De dienst levert bijdragen aan werk- en stuurgroepen en aan BOG en LOK.

De PBD voert marktonderzoek om een uniek en specifiek aanbod - naar inhoud, werkvorm of dienstverlening - te kunnen bieden aan haar klanten. Daarnaast zal gebruikersonderzoek (klantentevredenheid en verwachtingen) de werking van de PBD mee bepalen.

Het informatiecentrum wordt in het kader van de toenemende digitalisering meer betrokken bij de ontwikkeling van de nodige competenties binnen de PBD. Het zwaartepunt in het takenpakket zal verschuiven naar informatiebemiddeling, kennisdeling en multimediale ondersteuning bij specifieke begeleidings- en vormingstaken van de PBD.

Onder het motto levenslang leren werkt het informatiecentrum van de PBD samen met de bibliotheken van de hogescholen - Departement Lerarenopleiding en eventueel andere partners. Hierdoor komen we tot een continuüm in het informatieaanbod. We bouwen een netwerk uit met buitenlandse begeleidingsdiensten om knowhow uit te wisselen.

De PBD begeleidt leerkrachten om ervaringsgericht en gedifferentieerd te werken vanuit de diversiteitsgedachte rekeninghoudende met de talenten van de kinderen. Ze ontwikkelt materialen rond meertaligheid, werken aan handleidingen en beeldmateriaal en zorgt voor het kleuteraanbod op onze elektronische leeromgeving (ELO).

Ze stimuleert de drempelverlagende overgangen en de samenwerking tussen dagverblijf en kleuter en tussen kleuter en lager, waarbij het project OAP een belangrijke schakel is.

De PBD ondersteunt de “classes uniques” en bouwen die verder uit.

De PBD heeft in het verleden de kans gekregen om expertise op te bouwen rond FMK/J, zowel op het vlak van het geven van nascholingen als in het begeleiden van leerkrachten in hun klaspraktijk, evenals in het opbouwen van nationale en internationale netwerken. Gezien het belang dat gegeven wordt aan FMK/J, zowel vanuit het Vlaams Parlement en de Vlaamse overheid als binnen het DOOSG, zal de PBD al het nodige doen om FMK/J in alle onderwijsniveaus verder aan te zwengelen

---

Vervolg op volgende pagina

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg

ICLB

De missie van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding is bijdragen tot het welbevinden van de leerlingen. Om deze doelstelling te bereiken is het cruciaal dat het ICLB, PBD en scholen nauw samenwerken. De 3 partners zijn complementair ten opzichte van elkaar.

Het ICLB kiest voor een handelingsgerichte benadering:

- onderwijsbehoeften van leerlingen en ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders staan centraal;
- doelgericht werken naar haalbare adviezen;
- de positieve aspecten (krachten) gebruiken van alle betrokkenen;
- constructief samenwerken met alle betrokkenen;
- systematisch en transparant werken;
- alles bekijken vanuit een transactioneel referentiekader.

Met dit laatste wordt bedoeld dat er niet enkel naar de kindkenmerken gekeken/gediagnosticeerd wordt, maar vooral rekening gehouden wordt met de interacties die spelen in een bepaalde context waarbinnen het kind functioneert.

Om de dienstverlening voor onze jongeren te optimaliseren is het ICLB Stad Gent voortrekker in netoverstijgende samenwerking. Dit wil zeggen dat de 3 Gentse CLB's: het ICLB stad Gent, het Vrij CLB regio Gent en het CLB van het Gemeenschapsonderwijs Gent, samenwerken aan maatschappelijk relevante projecten.

De STAP, het "Linker-project" en sinds september 2007 het steunpunt Leerrecht- en leerplichtbegeleiding (als ondersteuningscel samengesteld uit medewerkers van de 3 Gentse CLB's en jongerencoaches uit scholen op het grondgebied Gent), zijn hier mooie voorbeelden van en verdienen verder alle ondersteuning.

Wij willen benadrukken dat onze ICLB-werking aansluit bij en geïnspireerd wordt door de visie over gelijke onderwijskansen en in de eerste plaats de rechten van het kind respecteert.

Vervolg op volgende pagina

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg

Natuur- en
milieucentrum
(NMC)

Het is nodig om de huidige coördinatie en afspraken tussen de verschillende ecologische educatieve diensten (zowel het DOOSG als het Departement Milieu, Groen en Gezondheid) te behouden en nog beter uit te werken zodat overlapping van projecten vermeden wordt.

De communicatie en informatie over de verschillende diensten en projecten die de educatieve diensten aanbieden moeten beter en op verschillende manieren verdeeld worden (niet alleen via circulaire, maar ook door studiedagen, schoolbezoeken, de website, beurzen...).

De schoolhoeve De Campagne neemt een belangrijke plaats in binnen het totale Natuur- en Milieuaanbod van de stad.

De schoolhoeve richt zich voornamelijk tot kleuters en de 1ste graad van het basisonderwijs. Het is de bedoeling om - door herschikking en de aanmaak van nieuwe projecten - ook de tweede graad van het basisonderwijs weer naar De Campagne te laten komen

Ook voor jongeren met een handicap is er momenteel een aanbod. We bekijken of we daarnaast andere doelgroepen kunnen aantrekken. Het zou mogelijk moeten worden om op woensdagnamiddag en tijdens de vakanties deze doelgroepen op te vangen met een aantal activiteiten.

Nu is de Campagne al open op elke 2de zondag van de maand. Na evaluatie bekijken we of de frequentie opgevoerd kan worden.

We trachten om de leerpaden voor de groep kleuters en 1ste graad los te koppelen van de kinderboerderij, maar ze toch te laten doorgaan in het park nadat we ze aangepast hebben.

Een uitleenbaar leerpad (- kabouterpad -) compenseert het wegvallen van enkele leerpaden op De Campagne.

We onderzoeken of er samengewerkt kan worden met andere verenigingen (VELT, Imkersbond, ...) om eventueel workshops of cursussen te laten doorgaan op De Campagne.

Voor de renovatie van de leslokalen in de Schoolhoeve De Campagne is voor 2009 een bedrag van ongeveer 400.000 euro uitgetrokken.

De Grasshoppers, de mobiele ploeg, bezoekt al veel scholen. Zij krijgen een nieuwe standplaats in het nieuwe Natuur- en Milieucentrum (NMC) De Bourgoyen vanaf september 2008. Door de leerkrachten voldoende informatie te verschaffen over de huidige projecten en hen te stimuleren zouden ze zelf deze lessen kunnen geven aan de hand van de gemaakte koffers. Hierdoor wordt de doelgroep van de Grasshoppers (3de en 4de leerjaar) uitgebreid naar hogere leerjaren en secundair onderwijs.

Vervolg op volgende pagina

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg

De Wereld van Kina

Naast het jaarlijks meewerken aan de museumnacht, krokuskriebels, Gentse Feesten, week van de gezonde voeding, e.d. willen we ons vooral richten tot de verdere renovatie van het Huis met permanente tentoonstellingen en de uitbreiding van de Tuin met een belevingstentoonstelling in verband met de zintuigen.

In het Huis komt meer aandacht voor interactieve tentoonstellingen. Op een tocht door het museum gaan de expeditieleden op zoek naar een verloren voorwerp. Op de verschillende kampplaatsen ontdekken ze dat voorwerpen verschillende ‘waarden’ kunnen hebben.

In de nieuwe vleugel komen er 7 permanente tentoonstellingen voor de 4- tot 16-jarigen over:

- de verschillende manieren en methodes die bestaan om een mineraal te kunnen determineren en klasseren;
- het gebruik van mineralen en gesteenten door de mens (edelstenen, bouwmaterialen, de schoonheidsindustrie en de nijverheid komen hier aan bod);
- chemische formules, hardheid, kleur, ... (een soort lab);
- spectaculaire verschijnsels op aarde (mooie en lieflijke tegenover verraderlijke natuurverschijnselen);
- de ruimte (planeten, sterren, manen ...);
- de bouw van de aarde;
- de kringloop van de gesteentes en de mogelijke gevolgen van de acties van de mens op de aarde.

Elk onderdeel zal gekoppeld worden aan een uitgebreid educatieproject voor verschillende leeftijden en onderwijsniveaus zodat een brede doelgroep kan bereikt worden. Alle groepen zullen iets kunnen vinden dat op dat moment voor hen relevant is.

Ook de individuele bezoeker wordt niet vergeten.

In een nieuw aan te leggen tuin worden de zintuigen weergegeven in een interactieve tentoonstelling. Proeven, zien, horen, ruiken en voelen komen aan bod in verschillende types “tuintjes” zoals Japanse, Engelse en een mediterrane.

Er worden acties ondernomen om de Tuin van Kina meer open te stellen voor en bekend te maken bij de buurt en kansengroepen.

School van toen

Niet enkel om nostalgische redenen is de collectie van de School van Toen waardevol. Ze moet de permanente illustratie blijven van de lange weg naar gelijke kansen op onderwijs voor alle kinderen.

Nieuwe presentatievormen en promotionele acties zullen de aantrekkelijkheid van de School van Toen verhogen voor jong en oud. Een samenwerking met de Ugent, faculteit pedagogische en psychologische wetenschappen, wordt opgezet. Een samenwerking met het Huis van Alijn moet onderzocht worden.

Vervolg op volgende pagina

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg

Dienst Administratie

De Dienst Administratie bestaat uit drie cellen: de cel Personeelsbeheer, de cel Verloning en de cel Financiën. Ze staan elk op hun domein in voor de ondersteuning van de instellingen van het Onderwijs van de Stad Gent. Een motiverend personeelsbeleid en een gezond financieel beheer van de middelen zijn het kloppende hart van een organisatie.

Een nieuw en modern online sollicitatiesysteem (jobline) wordt ingevoerd. Het DOOSG staat in voor de rekrutering, selectie, aanwerving en loopbaanbegeleiding (bv. nascholing) van het personeel met een onderwijsstatuut. Voor de personeelsleden met een stadsstatuut binnen het DOOSG zal er tijdens deze legislatuur een betere afstemming op de diensten van het departement Personeel en Organisatie nagestreefd worden.

Een aangepast humanresourcesmanagement start bij het rekruteren van potentiële werknemers. Er zal tijdens de lopende legislatuur verder gewerkt worden aan een departementaal en interdepartementaal rekruteringsbeleid met als doel zowel de kwantiteit als de kwaliteit van geïnteresseerde kandidaten te verhogen. Het zal eveneens van belang zijn inspanningen te leveren om de instroom van medewerkers binnen de knelpuntberoepen te verhogen. Om het tekort aan praktijkleraars TSO/BSO weg te werken, starten we, zoals hierboven al aangehaald, in samenwerking met andere organisaties programma's op om meer zij-instromers aan te trekken.

Competentiemanagement is niet meer weg te denken uit het huidige personeelsbeleid. Het is van belang de juiste mensen met de juiste vaardigheden op de juiste plaats te hebben. Dit start al bij de aanwerving van personeel. Een goede mix tussen het belonen van loyaliteit (aanwerven op basis van bewezen diensten) en de mogelijkheid om nieuwe interessante mensen binnen te halen moet verder uitgewerkt worden. De selectieprocedure moet eveneens goed afgestemd zijn zodanig dat de gewenste competenties getoetst kunnen worden. Daarnaast is het zaak blijvende aandacht te hebben voor diversiteit binnen het personeelsbeleid. Diversiteit verrijkt en zorgt voor een zo getrouw mogelijke weergave van de maatschappij.

Het nascholingsaanbod moet inspelen op de noden van de personeelsleden. Niet alleen pedagogische thema's, maar ook de administratieve aspecten van de job zijn belangrijk. Alle personeelsleden moeten op een systematische manier geïnformeerd worden over hun administratieve toestand.

Het is algemeen bekend dat een onderwijsloopbaan weinig doorgroeimogelijkheden biedt. Het gaat om een relatief vlakke loopbaan. Het DOOSG is niet altijd bij machte om een antwoord te bieden op die fundamentele tekortkoming. Daar waar het DOOSG de mogelijkheid heeft om haar personeelsleden te begeleiden, zal het dat op een professionele manier doen. Motivatie en tevredenheid van de personeelsleden zijn trouwens van doorslaggevend belang.

De cel Financiën staat in voor een taakstellende en objectieve verdeling van de budgettaire middelen, rekening houdende met onderwijsrichting, -vorm en -niveau. De beheerders (directies e.a. dienstchefs) genieten binnen de wettelijke context maximale beslissingsautonomie, gekoppeld aan responsabilisering, voor de hun toegekende budgetten..

Vervolg op volgende pagina

Ondersteuning van de kwaliteit door de diensten, vervolg

Dienst Administratie (vervolg)

Door het optimaliseren van de bestaande subsidiebronnen en het actief zoeken naar alternatieve financieringsmechanismen en samenwerkingsverbanden wordt een effectieve bijdrage aan het beleidsvoorbereidende werk geleverd.

Op het uitvoerende vlak wordt verder werk gemaakt van de optimalisatie van de administratieve en boekhoudkundige processen en procedures. De functiescheiding, als onderdeel van de interne controle, vormt hierbij een essentieel onderdeel

In de Dienst Administratie ontstaat ook een cel Logistiek die zorgt voor het leerlingenvervoer, het verhuur van de schoollokalen en de catering voor de kinderen in de scholen en kinderdagverblijven.

De maaltijden voor de kinderdagverblijven zullen vanaf 1/1/2009, zoals voor de scholen, aangekocht worden bij externe leveranciers. Op dat moment kan de keuken in de Bagattenstraat zijn activiteiten stopzetten waardoor daar geen verdere investeringen vereist zijn. Voor het personeel wordt een oplossing gezocht binnen de organisatie.

Facility Management (FM)

Tot 31/12/2007 was de kerntaak van de Technische Dienst Schoolgebouwen (TDS) het scheppen van de faciliteiten voor een aangepaste leeromgeving. Vanaf 2008 wordt deze functie geïntegreerd in het Departement FM. Streefdoel blijft de gebouwen en de infrastructuur goed te onderhouden en te optimaliseren, aangepast aan het niveau van de kinderen.

De beschikbare middelen moeten goed worden aangewend. Investerings in functie van een goed eigenaarschap hebben altijd voorrang (bijvoorbeeld aandacht voor de daken). Daarnaast zullen de beschikbare middelen hoofdzakelijk besteed worden aan het uitbreiden van kinderopvang, rationaliseren van de schoolwerking en waar noodzakelijk, extra pedagogisch comfort.

Veiligheid voor de schoolgebruikers is een permanent aandachtspunt, waarbij we zoeken naar een gezond evenwicht tussen comfort en functionaliteit voor de gebruikers en de regelgeving (bijvoorbeeld brandveiligheid).

Een goede opvolging door middel van logboeken, zoals de wettelijke keuringen en de controle op de speeltuigen en de brandladders, maakt het mogelijk tijdig te interveniëren. Een goede communicatie tussen de schooldirecties en de ondersteunende dienst is van belang voor een vlotte dienstverlening. Het elektronische aanvraagstelsel bewijst hier zijn nut.

In het kader van zuinig omgaan met energie streven we bij verbouwingen en nieuwbouw naar lage-energie-gebouwen. De recente wetgeving i.v.m. het nastreven van het E-peil van gebouwen is zeer strikt en laat geen interpretatie toe. Belangrijk is dat de warmteverliezen minimaal zijn en de warmtetoevoer maximaal te beperken.

Het behouden van deze doelen is essentieel als de dienst overgaat naar het Departement Facility Management (formule 5). Om dit te bewaken/realiseren wordt structureel overleg tussen het DOOSG en het Departement FM opgezet.

Verklarende woordenlijst

Accent op talent (AoT)	Een initiatief om samenwerkingsvormen op te zetten rond een brede waaier van thema's op het vlak van technologie en technologische vorming om zodoende het basis- en secundair onderwijs beter op elkaar af te stemmen en kinderen te laten kiezen op basis van hun talenten.
Agora	Gents partnerschap tussen erkende landelijke socioculturele verenigingen van migranten, het stadsbestuur, het opbouwwerk en het integratiecentrum – www.agora-gent.be
Aldi	Algemeen Directeur Basisonderwijs
ASO	Algemeen secundair onderwijs. Deze onderwijsvorm legt de nadruk op een ruime algemene vorming die vooral een stevige basis biedt om hoger onderwijs te volgen.
BMLIK	Beweging voor mensen met een laag inkomen en hun kinderen
BND	Buurt- en nabijheiddiensten
BOG	Beleidsgroep Onderwijs Gent
Brede School	Het basisidee van de Brede School is samenwerking van de school met andere instellingen, samenwerking tussen voorzieningen voor onderwijs, opvang en vrije tijd in de buurt met als opzet de ontwikkelingskansen van kinderen te verhogen. – www.pbdgent.be/opvoedingonderwijs/indexbredeschool.htm
Brugfiguren	De brugfiguren, voornamelijk gevormd in welzijns- en maatschappelijk werk, hebben een drempelverlagende en bemiddelende rol tussen school en thuis.
BSO	Beroepssecundair onderwijs. Een praktijkgerichte onderwijsvorm waarin de jongere een specifiek beroep aanleert.
Buitenschoolse opvang	Verzamelnaam voor opvang buiten de schooluren
CEGO	Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs – www.cego.be
CKO	Centra voor Kinderopvang

Vervolg op volgende pagina

Verklarende woordenlijst, vervolg

CLW	Centrum Leren en Werken
Codi	Coördinerend Directeur Secundair Onderwijs
Critical friendship	Collega's wisselen ervaringen uit en houden elkaar een spiegel voor.
CTM	Centrum voor Taal en Migratie / Steunpunt NT2 - Leuven
CVO	Centrum voor Volwassenenonderwijs – www.cvo-stadgent.be
Dagverblijf	Overkoepelende term voor kinderdagverblijven en kleuterdagverblijven.
DBSO	Deeltijds Beroeps Secundair Onderwijs
DECET	Diversity in Early Childhood Education and Training. Brengt Europese organisaties en projecten samen in een netwerk met als gemeenschappelijk doel de diversiteit in onderwijs en opvoeding aan jonge kinderen op te waarderen.
Dienst Kinderopvang	Deze dienst staat in voor het dagelijkse beheer van de dagverblijven.
Digipolis	De leverancier en ondersteuner van ICT van de OCMW's en stadsdiensten van Antwerpen en Gent – www.digipolis.be
DKO	Deeltijds kunstonderwijs. Aanvullend onderwijs voor kinderen, jongeren en volwassenen die zich op vrijwillige basis inschrijven en hiervoor inschrijvingsgeld betalen. Deze onderwijsvorm omvat vier verschillende studierichtingen: beeldende kunst, muziek, woordkunst en dans.
DOOSG	Het Departement Opvoeding en Onderwijs van de Stad Gent
ECCE/AMA	Project gericht op gelijke kansen in de kinderopvang met focus op innovatieve opleidingsinstrumenten, de verhoging en erkenning van competenties en de sociale functie en de toegankelijkheid van kwetsbare groepen. ECCE staat voor Early Childhood Care and Education en AMA is een Portugees woord voor onthaalouder en is afgeleid van het Portugese woord voor liefde.

Vervolg op volgende pagina

Verklarende woordenlijst, vervolg

ELO Elektronische Leeromgeving

EVC Eerder verworven competenties

Flankerend onderwijsbeleid Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming subsidieert netoverschrijdende initiatieven (flankerend onderwijs) in centrumsteden zoals Gent. Daartoe dient de stad een lokaal onderwijsplan op te maken waarin de beleidsontwikkeling op het gebied van flankerend onderwijsbeleid wordt uitgeschreven volgens de vereisten van het decreet. – www.ond.vlaanderen.be

---

Fontys Fusie van Nederlandse hogescholen die 200 opleidingen verzorgen op bachelorniveau. – www.fontys.nl

---

FMK/J Filosoferen met kinderen/jongeren

FZO-VL Federatie van Zelforgansaties in Vlaanderen – www.fzovl.be

---

Gesco Gesubsidieerde contractuelen – Voor het aanwerven van een persoon die minstens 6 maanden uitkeringsgerechtigd werkloos is, ontvangt de werkgever subsidies.

GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

GO! Ouders vzw Raad voor ouders van het Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

---

GOK Gelijke onderwijskansen – www.ond.vlaanderen.be/gok

GOO Gents Overleg Opvoedingsondersteuning

HGD Handelingsgerichte diagnostiek

HGW Handelingsgericht werken

HIVA Hoger instituut voor de arbeid – www.hiva.be

IBO Initiatief buitenschoolse opvang

Vervolg op volgende pagina

Verklarende woordenlijst, vervolg

ICLB	Interstedelijk Centrum voor Leerlingenbegeleiding
ICT	Informatie en communicatietechnologie. Scholen worden gestimuleerd om ICT in de lespraktijk te integreren. De klemtoon ligt hierbij op het pedagogisch gebruik van nieuwe media. Leerlingen leren wat ICT is en hoe ze ermee moeten omgaan, terwijl ze de leerstof in diverse vakken en leergebieden verwerven.
Inclusie	Letterlijk betekent inclusie 'insluiting'. In het onderwijs gaat inclusie over de integratie van kinderen met speciale noden. Dit zijn kinderen met een attest buitengewoon onderwijs die les volgen in een klas van het gewone basisonderwijs.
Informatie- verspreiding	Het informatiecentrum van de PBD zoekt, filtert en verstrekt informatie en ondersteunt kennisdeling voor alle medewerkers van het departement en alle betrokkenen bij de organisatie van onderwijs en opvoeding.
ING	Intercultureel Netwerk Gent – www.ingent.be
Jong vzw	Netwerkorganisatie van het Gentse particuliere jeugdwerk – www.vzwjong.be
KES	Kritisch-emancipatorische school
K&G	Kind & Gezin subsidieert en houdt toezicht op de gezondheid, de opvang en opvoeding van kinderen tot twaalf jaar. www.kindengezin.be
Kinder- dagverblijven	Dit zijn crèches en peuterspeelruimtes. Crèches vangen min-driejarigen op. Peuterspeelruimtes vangen kinderen van anderhalf tot drie jaar op.
Kleuter- dagverblijven	Dagverblijven die een vorm van buitenschoolse opvang aanbieden aan kleuters (tot en met 6 jaar). Tijdens de vakantieperiodes worden ook kinderen uit het eerste en tweede leerjaar opgevangen. De werking is netoverschrijdend.
Kom-Pas	Centrum voor anderstalige nieuwkomers - www.gent.be/kom-pas
KOOGO vzw	Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs – www.koogo.be
KSO	Kunstsecundair onderwijs. Organiseert algemene vorming gekoppeld aan actieve kunstbeleving.

Vervolg op volgende pagina

Verklarende woordenlijst, vervolg

Leerdorp	Een leerdorp is een veilige leeromgeving met veel aandacht voor sociaal contact, zorg en inspraak. In een modern leerdorp zijn krachtige leeromgevingen beschikbaar met aandacht voor ICT, simulaties en spelen. Cultuur, sport en welzijn zijn er geïntegreerd.
LOGO	Lokaal overleg gezondheidsopvoeding
LOK	Lokaal overleg kinderopvang
Meisjeshuis	Multiculturele organisatie voor hippe en coole meisjes van 10-25 jaar (deelwerking van de vzw JONG)
MI	Meervoudige intelligentie – www.migent.be
Millennium-doelstelling 2 van de Verenigde Naties	Het bereiken van een universele basiseducatie. Ervoor zorgen dragen dat jongens en meisjes een volledige basisopleiding krijgen. Een belangrijk onderdeel van de basiseducatie is het voltooiën ervan. Het gaat in de doelstellingen niet alleen om het volgen van onderwijs maar bovenal ook om het voltooiën ervan. Dat laatste wordt bemoeilijkt door bijvoorbeeld aids. Hierdoor verliezen veel kinderen hun leraar of moeten ze thuis helpen als een van de ouders ziek wordt.
MOS	Milieuzorg op school – www.milieuzorgopschool.be
NMC	Natuur- en milieucentrum
NT2	Nederlands als tweede taal – www.nt2.be
OAP	Ouders als partner
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn – www.ocmwgent.be
OSP	Onderwijs voor sociale promotie (= voor hoger geschoolden)
OVSG	Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap – www.ovsg.be
PAL	Platform voor alternerend leren – www.palgent.be

Vervolg op volgende pagina

Verklarende woordenlijst, vervolg

PBD	Pedagogische Begeleidingsdienst – www.pbdgent.be
PCVO	Provinciaal Centrum voor Volwassenenonderwijs – www.pcvo-gent.be
PPS	Privaat publieke samenwerking
REG	Rationeel energiegebruik
REN	Regionale expertisenetwerken actief op het terrein van ICT – www.renvlaanderen.be
SMART	Alle zaken waaraan je moet denken bij het formuleren van doelstellingen. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden. Wanneer een doelstelling aan deze normen voldoet, is het een goede doelstelling.
SO	Secundair onderwijs koepel voor ASO, TSO en BSO (algemeen vormend secundair onderwijs, technisch secundair onderwijs en beroepssecundair onderwijs)
STAP	Studie Adviespunt – www.destapgent.be
STOP	Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer en Privévervoer
Taaldorp	Een taaldorp is een onderdeel van het leerdorp waar het leren van talen gebeurt via simulatie en rollenspelen. Ook ICT wordt ingezet om het leren van talen te vergemakkelijken. Leerlingen kunnen individueel en in groepsverband aan de slag bij het aanleren van communicatie en functionele taal in realistische contexten.
TDS	Technische Dienst Schoolgebouwen
TKO	Tweedekansonderwijs
TSO	Technisch secundair onderwijs. De opleiding bestaat uit algemene en technisch-theoretische lessen en praktijklessen.
UZ	Universitair ziekenhuis – www.uzgent.be
VCOB	Vlaams ondersteuningscentrum voor basiseducatie – www.vcob.be

Vervolg op volgende pagina

Verklarende woordenlijst, vervolg

VCOK	Vormingscentrum voor opvoeding en kinderopvang – www.vcok.be
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding – www.vdab.be
VELT	Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze - www.velt.be
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad – www.vlor.be
WOCK	Werken aan Onderwijs, Cultuur en Kunst – www.wock.be
WOG	Werkgroep Onderwijs Gent
ZIKO	Zelfevaluatie-instrument voor kinderopvang
Zuidpoort vzw	Vereniging waar armen het woord nemen – www.armoede.be/dezuidpoort

---